

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

кафедра дошкільної педагогіки і психології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПІШИХ ПЕРЕХОДІВ

Виконала:

Калантай Анастасія Андріївна

магістрантка спеціальності 012 Дошкільна освіта
ОПП Дошкільна освіта та управління закладом освіти

Науковий керівник:

Допущено до захисту

« ____ » _____ 2022 р.

Завідувач кафедри

_____ Л.П. Загородня _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

Дата захисту: « ____ » _____ 20 ____ р.

Національна оцінка _____

Кількість балів: ____ Оцінка ECTS ____

Підписи членів ДЕК:

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБІРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПІШИХ ПЕРЕХОДІВ.....	7
1.1. Аналіз літератури з питань формування безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.	7
1.2. Завдання (напрями, форми, методи роботи) формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.....	16
1.3. Особливості формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів.	23
Висновок до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПІШИХ ПЕРЕХОДІВ.....	32
2.1. Визначення рівня сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.	32
2.2. Система роботи з удосконалення навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів.	46
2.3. Перевірка ефективності дослідницько-експериментальної роботи щодо формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів.....	53
Висновки до розділу 2.....	65
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	67
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИХОВАТЕЛІВ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де екологічні, економічні негаразди та низка інших негативних чинників, які зумовлюють замислитись над охороною життя нашим маленьких громадян країни.

З кожним роком все збільшується тенденція несамостійності, безініціативність дітей, прояви нездатності приймати правильні рішення під час екстрених ситуацій, користування правил безпеки, звертатися по допомогу до компетентних працівників, дорослих. У світі сучасних технологій, де начебто діти отримують велику кількість інформації збільшується зростання покоління відчуженого від реалій життя [1].

Завдяки цьому, вчені почали досліджувати проблему формування навичок безпечної поведінки. Формування культури безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку виступило предметом дослідження А.Садретдинової. Вчені (В. Андрієнко, В. Джигирей, В. Житецький, І.Талан), які досліджують цю проблему послуговуються такими поняттями, як: «безпека життєдіяльності», в його основі лежить співвідношення «людина-середовище проживання»; «безпечна поведінка» (Л. Карнаух, І. Козловська,), «культура безпеки» (В. Мошкіна) [2].

Згідно Закону України «Про дошкільну освіту» [3], «Про охорону дитинства», Конвенції ООН «Про права дитини» провідним завданням сучасної системи освіти є виховання дитини яка відповідально буде відноситись до власного здоров'я, безпеки життя. Отже, дошкільна освіта є фундаментом у будівництві здорового способу життя, безпечної поведінки дорослої людини.

Тому одним із ключових питань ЗДО визначено – охорона життя і збереження здоров'я дітей дошкільного віку, актуалізація питань безпеки життя. Завдяки цьому, у закладі дошкільної освіти використовують такі методи:

- 1) Словесні – читання художніх творів, бесіди, розповіді дітей;

2) Практичні – дидактичні ігри, ігрові вправи і ситуації, моделювання;

3) Наочні – спостереження екскурсії, розглядання картин, кінофільмів, ІКТ.

Для того, щоб діти краще запам'ятовували та могли практично використати свої вміння і навички у ЗДО створюють: тижні безпеки; розваги; піші переходи.

Піші переходи – це форма активного відпочинку, а також оздоровлення, фізичного вдосконалення, живого пізнання навколишнього світу. Вони мають велику цінність для зміцнення здоров'я і формування необхідних навичок безпечної поведінки. Під час піших переходів педагог може закріпити знання дітей про правила дій пішоходів на вулиці, небезпечність рослинного та тваринного світу, створення міні – ситуацій для того, щоб діти могли знайти правильний вихід, тощо.

Отже, з огляду на актуальність проблеми формування навичок безпечної поведінки у старшого дошкільного віку зумовили вибір теми наукового дослідження «Формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів».

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити систему роботи з формуванням навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів.

Об'єкт дослідження - процес формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження - система роботи з формуванням навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів.

Гіпотеза дослідження. формування навичок безпечної поведінки дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів відбуватиметься ефективніше за таких умов:

- розробки системи роботи з удосконалення формувань навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів;
- добору методів та засобів, які спрямовані на формування безпечної поведінки в дітей;
- забезпечення ефективної взаємодії педагогів і батьків під час виховання безпечної поведінки дітей.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати літературу з питань формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.
2. Виявити рівень сформованості безпечної поведінки у старших дошкільників.
3. Розробити систему роботи з формування навичок безпечної поведінки у дітей.
4. Розробити методичні рекомендації для вихователів щодо удосконалення формування навичок безпечної поведінки під час піших переходів.

У процесі роботи використовуються такі методи науково – педагогічних досліджень, що відповідатимуть завданням:

- теоретичні: аналіз, узагальнення, синтез, система наукових даних;
- емпіричні: спостереження, констатувальний, формувальний та контрольний експеримент.
- узагальнення даних: якісна і кількісна обробка;
- інтерпретація даних.

Базою дослідження виступив заклад дошкільної освіти № 12 «Олімпійський» м. Суми.

Методи дослідження: аналіз науково-педагогічної та методичної літератури; спостереження; бесіда; вивчення педагогічного досвіду; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці системи роботи з формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку. Матеріали дослідження можуть бути використані педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти, батьками вихованців у процесі виховання безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.

Структура роботи. Магістерська робота складається: зі вступу, двох розділів, рекомендацій, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань), 4 додатків. Повний обсяг магістерської роботи становить 102 сторінки, основний текст займає 70 сторінок. У роботі подано 18 таблиць, 13 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПШИХ ПЕРЕХОДІВ.

1.1. Аналіз літератури з питань формування безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.

Одним із пріоритетних завдань дошкільної освіти є формування у дітей знань про основи безпеки життєдіяльності та умінь і навичок раціональної поведінки.

Базовий компонент дошкільної освіти як державний освітній стандарт орієнтує педагогів на необхідність планомірної і системної роботи щодо формування у дітей елементарної компетенції з основ безпеки життєдіяльності. Дошкільний вік – важливий період, коли формується особистість і закладаються основи досвіду безпечної життєдіяльності, здорового способу життя [9].

Сьогодні проблему безпеки життя й здоров'я дітей науковці визначають як одну із найважливіших (Н. Авдєєва, О. Аксьонова, О. Богініч, В. Вербицький, О. Булгакова, І. Буртейний, Л. Волков, Є. Гаткін, Н. Герман, Л. Григорович, Н. Денисенко, Н. Зимівець, О. Караман, О. Князева, А. Михайличенко, Р. Мойсеєнко, Р. Стьоркіна, Р. Яким та ін). [8] Проте у науковій літературі є тільки окремі дослідження різних авторів, які презентують деякі напрями окресленої проблеми [11].

Питання виховання у дітей навичок здорового способу життя активно досліджували Л. Анастасова, О. Аксьонова, Н. Бібик, Н. Денисенко, Г. Жирська, Г. Зайцева, Н. Будна, Л. Лохвицька, І. Матасова, А. Михайличенко, Т.Хромцова та ін. [12].

Проте у проаналізованих нами дослідженнях даної проблеми не надається належна увага туризму як ефективному засобу формування навичок безпечної поведінки у дітей дошкільного віку [13].

Низка зарубіжних вчених, зокрема як А. Адлер, Б. Паскаль, З. Фрейд зробила внесок у вирішення наукової проблеми безпеки, виживання самозбереження людини [14].

Загалом у дослідженнях українських і зарубіжних учених виявлено два підходи щодо способів формування безпечної поведінки. У західній психолого-педагогічній науці існує тенденція пояснювати поведінку особистості, визначаючи здебільше вплив таких чинників: інстинктів (З.Фрейд), соціального середовища (А. Бандура), наслідування різних ролей чи зразків (Е. Берн). Особистість, на їхню думку, залишається пасивною [15].

Згідно Закону України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Конвенції ООН «Про права дитини» провідним завданням сучасної системи освіти є виховання дитини в дусі відповідного ставлення до власного здоров'я, безпеки життя, здоров'я оточуючих як найвищої індивідуальності та суспільної цінності.

Охорона життя дитини є пріоритетним завданням системи дошкільної освіти, реалізація якого сприяє збереженню та зміцненню здоров'я малюків, дає поштовх до його формування та відновлення. Саме у цьому віці у дитини формуються основи здорового способу життя, норми безпечної поведінки.

Безпека життєдіяльності дитини – це формування у дітей свідомого ставлення до збереження власного здоров'я шляхом надання теоретичних знань, практичних умінь, вправлення у практичних ситуаціях [16].

Старший дошкільний вік – це найбільш сприятливий період для формування навичок безпечної поведінки. Так, як у цей період діти можуть нести відповідальність за власні дії та вчинки. Більшість дітей стають самостійними, хочуть відповідати за деякі домашні та соціальні обов'язки, тому в старшому дошкільному віці потрібно більш практично закріпити навички безпечної поведінки [17].

Питанням формування безпечної поведінки займалися багато вчених за різними напрямками. Зокрема, науковці (В. Кудрявцев, О. Кононко, Г.Кошелєва) визначають необхідність педагогічної підтримки позитивної

саморегуляції й коригування соціально засуджуваних небезпечних форм поведінки [18]. Аналогічних поглядів дотримується І. Бех. Зокрема він відмічає: «Прагнення до самозбереження має для індивіда психологічний сенс лише за умови суб'єктивної цінності його як істоти і як «Я». Це, так би мовити, дві сторони однієї медалі: без усвідомлення своєї цінності як істоти і як «Я» в індивіда не може бути потреби у самозбереженні. Тому генетичним емоційним центром є почуття «Я», себелюбство як емоційне самоствавлення».

Дослідники І. Бех, О. Кононко, Л. Гураш, Р.Мойсеєнко, С. Проскурін, Т. Хромцова, Б. Шерман, Л. Яковенко розглядають проблему виховання основ безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку як необхідну складову соціального розвитку та життєвої компетентності, спрямованих на збереження життя і здоров'я. Складні і суперечливі умови життєдіяльності сучасної дитини в умовах постійно змінюваного соціального докілья потребують суттєвого переосмислення психологічних підходів до побудови навчально-виховного процесу, що спрямовується на формування основ безпеки життєдіяльності дитини у докільлі [19].

Напроти вагу зарубіжним концепціям, що визначають домінуючу роль впливу середовища, інстинктів на поведінку особистості, відводять при цьому пасивну роль дитині, вітчизняні психологи Л. Виготський, Г. Костюк, Л. Венгер, В. Мухіна, Л. Божович відстоювали думку, проте, що поведінка дитини формується під впливом сукупності таких факторів, як соціальні умови, спілкування та сфера діяльності, у яких малюк живе і розвивається. Особистість не є пасивним продуктом взаємодії спадковості і середовища. Взаємодія цих факторів реалізується через активність дитини [20].

Водночас, видатний психолог Г. Костюк наголошував, на тому, що «між знаннями норм, правил і реальною поведінкою бувають значні розбіжності». Г. Костюк доводить, що вирішальна роль у формуванні поведінки дитини належить системі 167 мотивів, які спонукають особистість до тих чи інших дій. «Якщо необхідні внутрішні спонукування (потреби, інтереси, почуття) відсутні або незначні, то знання і навички будуть

недієвими». «В системі суспільних відносин, – продовжує свою думку Г.Костюк, – у дитини формуються мотиви поведінки. У цій системі формуються вимоги, що ставляться перед дитиною дорослі». В разі виконання правил безпечної поведінки дитина отримує від дорослих позитивне підкріплення своєї поведінки у вигляді схвалення, задоволення діями, яке викликає позитивні емоції, що і виховує у дитини бажання виконувати «дорослі» вказівки. Узагальнення і закріплення позитивних емоційних переживань і прагнень викликає потребу у дитини поводитися так, як вимагає засвоєна норма поведінки. Отже, важко не погодитися з висновком Костюка проте, «що утворення звичних форм поведінки є процесом перетворення зовнішнього у внутрішнє» [21].

Р. Найда описує соціальний, психологічний і педагогічний підходи до формування життєвої компетентності дитини дошкільного віку. В основі соціального підходу лежить дотримання норм, прав і цінностей суспільства, психологічний підхід заснований на ідеї стимулювання самореалізації особистісних якостей, а педагогічний – на ідеї формування життєвого досвіду. До основних видів життєвого досвіду дитини відносять самопізнання, самовиховання, самовдосконалення та визначення орієнтирів і способів розв'язання проблемних життєвих ситуацій. Життєва компетентність дитини формується у процесі провідних видів діяльності (ігрової, комунікативної, предметно-практичної) та реалізується на основі ціннісних ставлень до себе та до предметів і явищ [22].

Функції життєвої компетентності полягають у забезпеченні адаптації дитини до навколишнього середовища та сприянні самореалізації її як особистості. Звідси випливає, що основне завдання педагога полягає в допомозі дитині усвідомити життєві цінності, сформувані інтегровані знання про людину та цілісні уявлення про світ і самого себе як його частини. У цьому відношенні логічно, що одним із основних напрямів роботи дошкільних закладів є формування в дітей життєвої компетентності. Проте Л.Карнаух і О. Авраменко звертають увагу на факти із практики роботи

дошкільних закладів, а саме зосередженість на процесі формування в дітей уявлень про природу і суспільство із залученням різних емоційних реакцій дітей, але в обов'язковому емоційно комфортному навчальному середовищі. Іншим фактом, цікавим у контексті нашого дослідження, вони називають відсутність у дітей дошкільного віку уявлень про соціальне середовище та вмінь адаптації до нього. Навчити дітей дошкільного віку основам безпечної поведінки означає сформувати у них усвідомлене ставлення до поведінки, засвоєння системи знань про безпечну поведінку, знання правил поведінки в небезпечних ситуаціях. Поведінка людини є похідною від її цілей, мотивів, установок, прагнень і бажань, але для дитини дошкільного віку важливе усвідомлення зв'язку між характером поведінки в небезпечних ситуаціях і збереженням власного здоров'я і життя та здоров'я і життя оточуючих її людей. Для усвідомлення дитиною характеру власної поведінки необхідні знання про джерела небезпек і правила безпечної поведінки, а також наявність емоційно-ціннісних орієнтацій на уникнення небезпек [23].

Спрямувати дитину на безпечну поведінку доцільно, на нашу думку, шляхом впливу на її емоційні переживання як пусковий чинник механізму емоційної регуляції безпечної поведінки дітей. При використанні відповідних навчальних ситуацій у дітей з'являються емоційні реакції з різною модальністю, а запропонований нами механізм призначений змінювати модальність емоцій. Негативна модальність емоцій виконуватиме функцію індикатора зростання ступеня ризику для дитини, а позитивна модальність емоцій – зменшення [24]. Набутий дітьми досвід емоційного сприйняття різних навчальних ситуацій стане складовою частиною компетентності безпечної поведінки. З безпеки життєдіяльності відомо, що основою безпечної поведінки людини є мотив безпеки, а в дитини він актуалізується у процесі емоційного передбачення наслідків власних дій [25].

Фахівцями різних наукових напрямів наголошується, що механізмом формування відповідального ставлення людини до своєї безпеки має бути освіта (Н. Едімская, М. Котик, Л. Михайлов, С. Проскурін, Ю. Репін та ін.),

яка проходить на всіх етапах життя людини, а починати її необхідно з дошкільного віку (Н. Авдєєва, О. Князева, Р. Стеркіної, Т. Хромцова та ін.) [26]. Завдання педагогів і батьків, на думку М. Авдєєвої, О. Князевої, Р. Стеркіної, полягає не тільки в тому, щоб оберігати і захищати дитину, а й у тому, щоб підготувати її до зустрічі з різними складними, а часом небезпечними життєвими ситуаціями. Ефективність формування культури безпеки в дітей дошкільного віку у першу чергу залежить від реалізації комплексу відповідних педагогічних умов. Отже, актуалізується необхідність визначення й обґрунтування педагогічних умов формування культури безпеки в дітей старшого дошкільного віку [27].

Зокрема, Л. Калуська і О. Лоза визначили умови організації навчання дітей особистої безпеки та зміст роботи з формування у дитини активної позиції щодо власного життя і здоров'я. Дослідженням шляхів і засобів збереження власного життя, здоров'я, допомоги іншим у разі небезпечних ситуацій займалась Г. Навроцька. [28] Проблема формування у дітей навичок здорового способу життя є предметом досліджень Н. Авдєєвої, З. Плохій, В. Діхтяренко [29].

Вікові новоутворення середнього та старшого дошкільного віку сприяють інтенсивному розвитку свідомості дитини (її знань, уявлень про світ, переживань, ставлень до себе та людей) та її поведінки (вчинків, умілих дій, самостійної діяльності, прийняття рішень), що створюють передумови для виховання у них соціально безпечної поведінки. Також старший дошкільний вік вважається сенситивним періодом для формування механізмів емоційно-вольової регуляції поведінки і діяльності. Учені (О.Запорожець, Д. Лешлі) довели, що уявлення і знання, які не спираються на моральні почуття, мають формальний характер, а відтак не спонукають дитину до відповідної поведінки. Так, у програмі «Особиста безпека дитини» О. Лоза звертає увагу на те, що з розвитком у дитини з'являється велика кількість умовних рефлексів, які знаходять свій прояв у різноманітних емоціях. Саме тому вони є надійним сигналом будь-якого неблагополуччя чи

небезпеки як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі [30]. Водночас дошкільникам притаманне обмежене розуміння фізичних і емоційних відчуттів інших людей. Дитина робить боляче іншим, оскільки ще не в змозі ідентифікувати свої почуття з почуттями інших. Однак у старшому дошкільному віці таке розуміння розвивається, і дитина часто захищає людину, яка постраждала або захворіла [31].

Важливу роль у формуванні моральних почуттів відіграють дитячі уявлення про позитивні зразки поведінки (у тому числі й зразки безпечної поведінки). Вони дають дитині змогу передбачити емоційні наслідки своєї поведінки, заздалегідь переживати задоволення від схвалення її як «хорошої» або ж незадоволення від оцінки її як «поганої». Таке емоційне передбачення має вирішальне значення при формуванні у дошкільника безпечної поведінки у соціальному середовищі.

Отже, розширення уявлень дитини про небезпечність довкілля повинно відбуватись не лише на інформаційному рівні. За М. Крулехт, провідна роль щодо формування в дітей старшого дошкільного віку безпечної поведінки у соціальному середовищі, яка здійснюється в у дошкільному навчальному закладі, належить спеціально створеному соціально-розвивальному середовищі. Воно здійснює наступні функції: формування уявлень про соціальний світ і про себе; виховання соціальних почуттів; виховання активної позиції дитини; формування уявлень про себе, оточуючих людей, світ і, а й зачіпати емоційно-чуттєву і поведінкову сферу [32].

У більш сучасній науці існують різні дослідження в області навчання дітей безпечній поведінці. Подібними роботами відомі такі педагоги і психологи, як Л. Григорович, С. Мартинов, К. Біла, В. Зимоніна і інші. Так, Л. Григорович пропонує педагогам і батькам частіше розглядати разом з дітьми ілюстрації, що зображують небезпечні ситуації, які можуть викликати у них емоційний відгук, співпереживання, змушують задуматися, уявити ситуацію в реальності, зробити висновок про неправильну поведінку. У

методиках К. Білої і В. Зимоніної наведені конспекти занять щодо використання театралізованих вистав, ігор, бесід, цільових прогулянок в процесі навчання дітей основам безпеки життєдіяльності [33].

В останні роки в Україні питання безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку досліджували Н. Авдєєва, В. Романенко. Формування культури безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку виступило предметом дослідження А. Садретдиної. Вчені (В. Андрієнко, В.Джигирей, В. Житецький, І. Талан), які досліджують цю проблему послуговуються такими поняттями, як: «безпека життєдіяльності», в його основі лежить співвідношення «людина-середовище проживання»; «безпечна поведінка» (Л. Карнаух, І. Козловська,), «культура безпеки» (В. Мошкіна).

Зокрема, Л. Гураш зазначає, що, обираючи стратегію боротьби за виживання, подолання, чекання небезпеки, ми заганяємо дітей в глухий кут, «травмуючи їхню психіку, що призводить до стресів, виникнення тривоги, фобій, стійких неврозів». Ми цілком погоджуємося з Т. Пироженко, яка підкреслює, що «життя – це не боротьба, а використання сприятливих можливостей для прояву любові до світу, своїх талантів, здібностей, надій, ідей, волі [34]. Тому стратегічно важливим, – наголошує науковець, – вважається напрямок, пов'язаний з формуванням культури життєдіяльності, розвитком та утвердженням у свідомості дитини цивілізованих духовних цінностей, що визначатимуть безпечні форми поведінки, гідні Людини, а не продиктовані страхом перед екстремальними ситуаціями» [35].

Л. Божович виділяє наступні новоутворення дошкільного віку, що є основою безпечної поведінки:

- 1) формування умовних рефлексів на основі безумовних;
- 2) розвиток розумових операцій (виділення суттєвих ознак явищ навколишньої дійсності, знаходження подібності та відмінності, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, формулювання висновків);
- 3) становлення досвіду безпечної поведінки;

- 4) виникнення самостійного пізнавального інтересу, спостережливості, допитливості;
- 5) розвиток самосвідомості, формування самооцінки;
- 6) розвиток довільного регулювання;
- 7) поява потреби чинити відповідно до встановлених правил та етичних норм, здатності планувати свої дії;
- 8) розширення мотиваційно-потребнісної сфери [20].

Великий внесок у вирішення наукової проблеми виживання, самозбереження і безпеки людини внесли дослідження вчених В. Сухомлинського, А. Маслоу, Т. Хромцової, Г. Зайцева, З. Клепініної, М. Авдєєвої та ін. [36].

В. Сухомлинський дотримувався ідеї всебічного розвитку особистості, він виходив з положення про цілісність особистості, про єдність природного і соціального, духовного і фізичного, соціального та індивідуального. Поставлені питання про такі цінності, як доброта і милосердя, боротьба добра і зла, совість і здатність до розуміння іншої людини, а також про підготовку дитини до життя, неминучості горя, страждань тощо [37].

Потреба в безпеці – одна з базових потреб людини. А. Маслоу в ході численних досліджень прийшов до висновку про те, що потреба в безпеці є основною і домінуючою потребою дитини, її деривація може загальмувати або деформувати її подальший розвиток. Потреба в безпеці і стабільності існування, впевненості в завтрашньому дні займає другу сходинку в п'ятиступінчастій класифікації потреб особистості А. Маслоу і є потенційно значущою для середньостатистичного індивіда [38].

Сьогодні, на жаль, спостерігається невідповідність між реальним рівнем готовності педагогів до виховання соціально безпечної поведінки дошкільників в дошкільній і актуальною потребою в ній. Так, за твердженням Т. Піроженко, педагоги часто не враховують найважливішої особливості дитячої психіки, яка полягає в егоцентричності сприйняття світу, в тому, що дитина сприймає сама себе в нерозривному зв'язку з тим, що її оточує, а отже

з тим, що їй повідомляють. Ось чому інформація, яку надає дорослий з добрим наміром запобігти небезпеці, часто викликає зворотній ефект несприйняття, оскільки викликає в дитини тривоги, страх, різні фобії (простору, темряви, людей), викликає «інформаційний невроз». Головне правило для вихователів не лякати дітей можливою небезпекою, а виховувати розумну обережність [39].

Окрім того, величезне значення для виховання у дітей дошкільного віку безпечної поведінки має формування почуття власної гідності і забезпечення емоційно позитивного ставлення до себе, що лежить в основі структури самосвідомості дитини.

Виходячи з різних досліджень ми можемо дійти таких висновків, що старший дошкільний вік – найсприятливіший період для формування навичок безпечної поведінки. З кожним роком змінюється концепція виховання правил безпеки життєдіяльності дитини та особливу увагу потрібно приділити педагогом, щодо вирішення питання.

1.2. Завдання (напрями, форми, методи роботи) формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку

З перших років життя кожна дитина розвиває у собі допитливість. Із зростанням допитливості дитини виникає і рівень небезпеки від оточуючого світу. Кожного дня дорослі кажуть «відійди», «не можна», або навпаки намагаються пояснити дитині про безпеку. Основна формула безпеки: передбачувати безпеку, при можливості уникати небезпечних ситуацій, а при необхідності діяти у разі виникнення небезпечної ситуації. Тому дитячі садочки виділяють одним із основних завдань – забезпечити сформованість у дітей навичок безпечної поведінки [41].

Можна виділити такі основні завдання дошкільного закладу, щодо формування навичок безпечної поведінки у дітей дошкільного віку:

- Робота має проводитись систематично;

- Враховувати індивідуальні вікові, фізичні та інтелектуальні особливості дітей дошкільного віку;
- Забезпечувати активність кожної дитини при освоєнні знань, умінь та навичок у навколишньому середовищі;
- Намагатися пояснити дітям, що небезпеку можна уникнути, якщо виконувати всі правила безпеки.

Розглянемо кожний пункт більш детально. Насамперед, робота з питань безпеки життєдіяльності має проводитись систематично, адже за одне заняття чи однієї бесіди дитина не сформує важливу навичку. Також слід пам'ятати, що дітям дошкільного віку недостатньо лише теоретичних знань, вони краще запам'ятовують на практиці. Тому вихователь має планувати свою роботу так, щоб кожного дня у дитини була можливість використати свої знання на практиці, наприклад, за допомогою ігор або модуляції проблемних ситуацій.

Кожен вихователь має враховувати індивідуальні особливості дитини, мається на увазі, те що дитина молодшого дошкільного віку не може запам'ятати та зробити те, що можуть зробити діти старшого дошкільного віку. Також не менш важливим фактором є те, що вихователь має намагатися викликати бажання у дітей дотримуватись правил безпеки. Тому не потрібно повчати дітей шляхом заборон, треба постійно пояснювати дітям що може статися, якщо він буде грати ножицями або сірниками.

У кожній групі можна зустріти дітей як активних, так і пасивних. Тому основне завдання вихователя полягає в тому, щоб кожна дитина змогла спробувати себе у модуляції різних ситуацій, прийняла участь у сюжетно – рольовій грі або поділилась досвідом зі своїми одногрупниками. Велику роль також грає індивідуальна робота, де вихователь повністю контролює засвоєння дитиною умінь та навичок [43].

Формування навичок безпечної поведінки є досить актуальною проблемою, так як зараз зростає рівень несаможиттєвості дітей через високий

рівень зростання технологій. Зараз на вулиці не так часто можна зустріти дітей, які грають один з одним, більшість дітей сидять у телефонах, планшетах комп'ютерах. Саме тому у старшому дошкільному віці мають бути такі напрямки роботи:

- правила безпеки на дорозі;
- правила безпеки у природі;
- протипожежна безпека;
- безпека у побуті.

Правила безпеки на дорозі

Однією із серйозних проблем сучасного світу – дитячий дорожній травматизм. Найпоширеніші помилки, які роблять діти:

- Переходять дорогу в невстановленому місці;
- Ігнорування правил переходу на зебрі;
- Ігнорування правил переходу на світлофорі;
- Ігри біля дороги;
- Ігнорування правил катання на велосипеді, самокаті, тощо.

Все, це тому, що діти бачать модель поведінки дорослих, тобто їх батьків. Часто стається, що далеко йти до пішого переходу і ми переходимо разом з дитиною у невстановленому місці. Нажаль багато батьків не бачать нічого погано в цьому, а в наслідок дитяче життя. Тому у дошкільному закладі мають проводитись кожного дня бесіди, спостереження, рухливі ігри на знання правил дорожнього руху. У своїх роботі я використовую рухливу гру світлофор, де ведучий – світлофор показує кружечки (червоного, жовтого або зеленого кольору), а діти мають реагувати та переходити лише на зелений кружечок [44].

Також не мало важливим є сюжетно-рольова гра: «Водії». Отже, основні форми роботи для забезпечення формування правил дорожнього руху: дидактичні ігри; бесіди з дітьми; сюжетно-рольова гра; перегляд відео

та мультфільмів про безпеку на дорозі; моделювання різних ситуацій; рухливі ігри.

Правила безпеки на природі

До небезпеки на природі відносять:

- Стихійні явища, такі як урагани, повені, тощо;
- Рослини, тварини і інші явища і об'єкти;
- Деякі сезонні небезпеки (ожеледь, жара, туман)

Говорячи про дітей старшого дошкільного віку, можна сказати, що вони можуть контролювати свої дії та вчинки. Тому вихователям у старшій групі для роботи над питаннями безпеки у природі необхідно брати саме модуляції небезпечних ситуацій, піші переходи, так як вони забезпечать дітям практичні навички і будуть більш цікавими, аніж розмова у групі. Можемо взяти до уваги ситуацію дитина – кішка. Дитина гуляючи подвір'ям зустріла кішку. Звичайно дитина захоче погладити її, погратися, але ж ми не знаємо чи вакцинована та кішка, чи здорова вона. Тому потрібно пояснити дитині, що кішечок на вулиці чіпати не можна, але не заборонами, а запропонувати змоделювати різні ситуації які можуть з нею статися. У дітей старшого дошкільного віку вже добре працює мозок, тому він може встановлювати причино – наслідкові зв'язки. У даній ситуації дитина може сказати декілька варіантів, наприклад, кішка може хворіти на лишай і може заразити дитину.

Під час прогулянки у садочку мають закріплюватись елементарні правила поведінки на природі:

- Не брати до рота пісок, траву, землю, листя;
- Не простягати до очей палички, гілки, камінчики;
- Не обсипати піском інших дітей;

У зимовий період, ми маємо пояснювати дітям, що не можна:

- Брати сніг до рота, їсти його;
- Лизати бурульки;

- Підходити до даху, з якого звисають бурульки.

Правила протипожежної безпеки

Нерідкі випадки, коли ми чуємо, що спалахнув вогонь у квартирі через дитячі пустощі. Не можна викреслити велику любов дітей до вогню, бо кожна доросла людина у дитинстві підпалювала все, що тільки можна (вата, сірники, трава, книжки, тощо). Нажаль наслідки таких пустощів є життя самої дитини та небезпека для інших людей. Тому культуру пожежної безпеки треба розпочинати з раннього дитинства і систематичного нагадувати у вже більш дорослому віці. Це дуже кропіткий процес, тому виділяють такі основні завдання для дошкільного закладу, задля забезпечення формування безпечної поведінки дітей:

- Формувати, поглиблювати та систематизувати знання дітей про причини виникнення вогню;
- Правильне ставлення до електричних приладів та вогнебезпечних предметів;
- Формувати навички практичних дій під час виникнення небезпеки;
- Формувати відповідальність за власні вчини та наслідки пожежі.

Форми роботи, щодо поглиблення знань протипожежної безпеки дуже різноманітна:

- Читання та обговорення літературних творів;
- Проведення різних ігор;
- Організація виставок;
- Тематичні тижні;
- Екскурсія до пожежної частини;
- Перегляд різних мультфільмів.

Під час вивчення правил протипожежної безпеки потрібно не забувати про принципи системності, урахування індивідуальних особливостей дітей, планомірності, тощо.

Безпека в побуті

Небезпеки у дітей повсюди і будинок не є виключенням. Як багато цікавинок може побачити дитина вдома:

- Ліки, термометри, бинти, тощо;
- Гострі предмети (ножиці, виделка, ніж)
- Різні електричні прилади;
- Спиртні напої, сигарети, харчові кислоти, тощо.

Дитина має засвоїти, що є предмети, які не можна використовувати їй. Наприклад, ножиці без дозволу дорослого брати не можна. Для того, що закріпити ці знання потрібно виділити правила поведінки у групі та перенести такі ж правила і вдома. Наприклад, у садочку не можна лазити у аптечку, то і вдома аптечка не має бути на видному місці. Для того, щоб закріпити знання у садочку проводяться такі форми роботи:

- ✓ Бесіди з дітьми;
- ✓ Розгляд сюжетних картинок;
- ✓ Перегляд мультфільмів;
- ✓ Організація виставок;
- ✓ Дидактичні ігри;
- ✓ Тематичні заняття;
- ✓ Читання та обговорення літературних творів.

Особливу роль у формуванні навичок безпечної поведінки відіграють батьки дітей. Тому садочок має забезпечити взаємодію дитячий садок – сім'я. Для того, щоб підвищити педагогічний рівень батьків у закладі дошкільної освіти проводиться:

- Тематичні тижні з родинами;
- Круглі столи;
- Консультації;
- Бесіди;
- Батьківські збори.

Між педагогами і батьками має бути повне взаєморозуміння вони мають висувати одні і ті самі вимоги до старших дошкільників. Якщо будуть розбіжності між вимогами, то у дітей буде повне не розуміння небезпечних ситуацій, агресія, образи та збентеження. Тому основне завдання вихователя максимально зацікавити батьків до співдружньої роботи з ЗДО. Батьки разом з вихователем можуть забезпечити повне та гармонійне закладання знань, умінь та навичок у дошкільника [48].

Також важливо приділити увагу предметному середовищу у групі. Так, як діти проводять більше часу у садочку. Усі сюжетні ігри мають бути у вільному доступі для дітей, підібрана художня література для того, щоб дітки могли самостійно через картинки повторити правила безпеки, відповідні плакати, тощо.

Під час роботи з формуванням безпеки життєдіяльності дошкільників ми виділили такі основні методи роботи:

- Метод порівняння;
- Метод моделювання ситуації;
- Метод повторення.

Отже, метод порівняння виділяється тим, що діти можуть по різному класифікувати небезпеку. Візьмемо за приклад вогонь. Інколи вогонь може бути другом для людини (на вогні готується їжа або дається тепло), а якщо з вогнем заграється, то він перетвориться на страшного ворога (згорить оселя, ліс, тощо). Завдяки цьому методу діти можуть, як класифікувати небезпеки, так і угруповувати їх. Все це сприяє активному засвоєнню матеріалу та викликає інтерес до нього.

Наступний метод модуляції ситуації, який спирається на більш практичний досвід дитини. Саме він дає дитині практичні уміння застосувати отримані знання у справі і розвиває мислення, уяву, готує дитину до уміння вибратися з екстремальних ситуацій у житті. Наприклад, знайшовши пігулки вдома, що треба зробити або як правильно подати ножиці своєму товаришу, тощо.

Не менш важливим методом – повторення, так як ми добре знаємо, що діткам потрібно постійно повторювати. На занятті він може виступати як провідний метод або методичний прийом. Від дітей вимагається уміння повторити те, що вони засвоїли, Повторення приводить до появи узагальнень, сприяє самостійному формулюванню висновків, підвищує пізнавальну активність.

1.3. Особливості формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів

Піші переходи – це один із засобів роботи ЗДО, задля, поглиблення знань, умінь і навичок дітей дошкільного віку. Нажаль у дошкільному закладі не популярні піші переходи через низку вимог та умов проведення, а дарма саме вони допомагають не тільки теоретично, а й практично підготувати дошкільника до небезпек сучасного світу.

У походах та переходах, як правило, комплексно реалізуються екологічні, краєзнавчі, тренувальні, оздоровчі та власне туристичні завдання. Для тренування зорової пам'яті проводяться ігри на запам'ятовування дорожніх орієнтирів, об'єктів, наприклад, «Хто побачить більше прикмет»; для орієнтування на місцевості – вправи «Розвідка», «Знайди по слідах» тощо. У кінцевому пункті під час відпочинку дітям пропонують виконати різноманітні фізичні вправи на спритність, рівновагу, біг, різні види ходьби тощо [50].

Завдання оздоровлення в туристичних походах розв'язуються через правильну побудову розпорядку дня, раціонально організоване проходження маршруту з дотриманням оптимального чергування фізичних навантажень та активного відпочинку, доцільне використання впливу природних чинників на всі системи організму, дотримання правил особистої та громадської гігієни.

Існують і добре себе зарекомендували такі форми й види туристичної діяльності, як переходи, прогулянки-походи, екскурсії, цільові прогулянки,

походи вихідного дня разом з батьками тощо, під час яких діти ознайомлюються з правилами поведінки у природі, на маршруті, набувають початкових навичок орієнтування на місцевості, опановують основні елементи техніки туризму, освоюють основи типографії (план, карта місцевості, вивчають умовні знаки на карті, складають план спортзали, групової кімнати, території дошкільного навчального закладу тощо, беруть участь в іграх-пошуках, де потрібне вміння читати й креслити плани та карти місцевості).

У дошкільному віці рухові навички формуються найбільш інтенсивно. Рухи є важливою складовою будь-якої діяльності та багатьох психічних процесів. Вони забезпечують розвиток центральної нервової системи й внутрішніх органів, збагачують дитину новими відчуттями, допомагають краще пізнати навколишній світ. Тому рухова активність є необхідною умовою гармонійного розвитку особистості. Наповнити рухову активність цікавим змістом допомагають туристичні походи.

Туризм є одним із важливих засобів гармонійного розвитку, зміцнення здоров'я, залучення до занять фізичною культурою. Над вивченням впливу туризму на дитячий організм працювало багато вчених. Установлено покращення функціонального стану серцево-судинної системи, збільшується потужність вдиху, видиху, покращуються силові показники, витривалість дошкільників під впливом навіть одноразових походів. Багаторічні спостереження за туристськими групами дітей, крім позитивного впливу на їх організм, показали, що різні види туризму по-різному впливають на окремі системи.

На збільшення сили м'язів верхнього плечового поясу ефективний вплив мають лижні походи, а для м'язів спини й потужності видиху ефективно впливають піші походи. Регулярні заняття туризмом позитивно впливають на фізичний розвиток дошкільників, їх фізичну підготовленість, на функціональний стан багатьох фізіологічних систем [51].

Дитячий туризм дає змогу не тільки коригувати розвиток рухової сфери дошкільнят, а й формувати їхні особистісні якості, зокрема сприяє формуванню здатності прогнозувати результати власної діяльності та поведінки, створює умови для розвитку прагнення пізнати навколишній світ, самих себе, свої можливості. Таким чином, туризм як форма роботи складається з трьох важливих аспектів: оздоровчого, пізнавального й виховного [52].

Оздоровчий аспект. Туристична діяльність пов'язана із зміною місця перебування, організовується за будь-якої погоди й вимагає від дитини самі різноманітні вимоги. Одночасно діють три важливих чинники: зміна навколишнього середовища; кліматичні умови; види діяльності.

Регулярна туристична діяльність і участь у туристичних змаганнях є ефективним заміником фізичній праці, пробуджує в дитини радість до життя, слугує загартуванню й підвищенню життєдіяльності організму.

Пізнавальна цінність. Під час своїх мандрівок і походів дошкільники знайомляться з певною місцевістю і її людьми, їх життям, національною культурою. Вони розширюють і поглиблюють знання в області ботаніки, зоології, геології, географії, сільського господарства й лісництва, історії культури і мистецтва.

Виховна цінність. Туризм сприяє вивченню історії й формуванню світогляду, веде до збереження і активного захисту природних багатств. Оскільки туристична діяльність проводиться переважно в колективі, коли один залежить від іншого і в обов'язковому порядку вимагається тактовність, уважне ставлення один до одного, коли власні інтереси не можна ставити вище інтересів колективу, то все це надає значні можливості для інтенсивного виховання в душі колективізму і для формування таких ціннісних рис характеру, як упевненість у собі, здатність прийти на допомогу.

Туристичні походи сприяють озброєнню дітей корисними для них прикладними навичками та вміннями: ходьба в різних умовах ґрунту та

рельєфу місцевості, вправи з лазіння, перелізання та рівноваги; орієнтування на місцевості, розпалювання вогнища, готування їжі [53].

З дошкільниками проводяться пішохідні переходи (пішки та на лижах) за чітко продуманим, перевіреном та безпечним маршрутом. Під час їх проведення дітей ознайомлюють з природою, різноманітними явищами навколишнього світу. Це сприяє поширенню та поглибленню знань дитини, розвиває у неї спостережливість, допитливість та дбайливе ставлення до природи.

Основна мета дитячого туризму в умовах дошкільного закладу – оздоровлення дітей, запобігання гіподинамії, оптимізація рухового режиму, удосконалення рухових навичок у природних умовах та розвиток фізичних якостей і фізичної витривалості [54].

Прогулянки за межі ділянки дитячого закладу проводяться 1 раз на тиждень після занять у час денної прогулянки, починаючи з другої молодшої групи. Їхня тривалість становить: у другій молодшій групі – 15-20 хвилин; у середній групі – 20-25 хвилин; у старшій групі – 25-30 хвилин (в один бік).

Прогулянки потребують спеціальної підготовки. Вихователь заздалегідь планує день для прогулянки та її тривалість; визначає завдання, які вирішуватимуться, обирає спосіб пересування; накреслює маршрут, його дальність і місця відпочинку; підбирає фізичні вправи, що їх виконуватимуть у дорозі і в кінцевому пункті. При цьому слід мати на увазі природні перешкоди, які треба подолати в дорозі, та передбачити фізкультурний інвентар, який слід узяти із собою (м'ячі, скакалки тощо). Вибір маршруту та швидкість пересування групи залежать від фізичної підготовленості дітей [55].

Дозування прогулянок залежить також від віку, складу та підготовленості дітей. Воно змінюється залежно від періоду року, погоди, змісту прогулянок. Відстань пішохідних переодів поступово збільшується протягом року від однієї вікової групи до іншої. Довжина шляху в один кінець не повинна перевищувати для дітей 4-5 років – 1,5 км, для старших

дошкільників – 2 км. Після кожних 15 хв. ходьби слід робити короткочасні (4-5 хв.) зупинки для відпочинку дітей.

Попередньо вивчається місцевість з метою попередження травматизму дітей, уточнюється місце для відпочинку, враховуються всі природні умови для проведення вправ: наявність струмочків, схилів, купин, повалених і похилених дерев тощо. [56]

Через 15-20 хвилин шляху вихователь оголошує перерву для відпочинку. Якщо є можливість, можна дозволити дітям посидіти на колодах або пеньках. В інших випадках педагог, вибравши підвищене й сухе місце, розстеляє килимки. Діти сидять на них 5-7 хвилин. Після відпочинку кожен може робити улюблену справу – ловити метеликів, збирати квіти, визначаючи з-поміж них лікарські, гратися в м'яча. На галявині може бути проведено чергове фізкультурне заняття, рухливі ігри тощо. У старших групах виправдовує себе проведення ігор, які об'єднані єдиним сюжетом: «Мисливці», «Мандрівники», «Слідопити» та ін.

Для того, щоб піти у піший перехід потрібно виконати 7 основних вимог. Першою умовою для переходу – територіальне розташування навчального закладу. Дуже важливо, щоб діти перебували на свіжому повітрі, серед природних зон для краєзнавчої, природоохоронної роботи і максимального забезпечення фізичного розвитку дошкільника.

Другою умовою – забезпечення грамотного розподілу вихователів та персоналу дошкільного закладу.

Третьою умовою – робота з батьками. Саме батьки забезпечують матеріальну складову та забезпечують підтримку для вихователів та власних дітей підтримку під час піших переходів. Готуючись до піших переходів потрібно з правильного забезпечення одягу та взуття. Обов'язково слід пропрацювати з батьками дотримання режиму дня, проведення загартовувальних засобів, задля забезпечення задоволення потреб дитини в активній руховій діяльності.

Четвертою умовою – створення найбільш позитивних зарядів на піший перехід. Це слід робити різними ігровими прийомами, художнім словом, пізнавальною діяльністю і звичайно фізичної підготовленістю.

П'ятою умовою - ґрунтовна підготовка вихователя до проведення пішого переходу, а саме: формулювання мети, визначення комплексу оздоровчих, розвивальних, краєзнавчих, екологічних завдань, розробка схеми маршруту, добір інвентарю, рухливих ігор, змісту естафет, вибір об'єктів для смуги перешкод написання конспекту.

Наступна, шоста, умова стосується ефективної реалізації запланованої роботи на основному привалі.

Сьомою умовою є грамотне підведення підсумків пішого переходу.

Також дуже важливо дотримуватись інструкцій охорони здоров'я та життя дітей:

- 1) Маршрут має бути безпечним, добре продуманим та вивченим;
- 2) В проведенні пішого переходу мають задіяні двоє вихователів, медична сестра, батьки дошкільників, помічник вихователя, інструктор з фізичного виховання;
- 3) Мати з собою аптечку та питну воду;
- 4) Правильно шикувати дітей: попереду ставити дітей із середнім темпом ходьби, всередині – повільних дітей із швидкими, менш дисциплінованими, позаду – найбільш організованих дітей;
- 5) Перед виходом з дитячого садка попередити завідувача або вихователя-методиста, зробити запис в журналі інструктажу. Також повідомити про повернення.

Отже, піші переходи у закладах дошкільної освіти – не тільки цікава форма організації дозвілля дітей, а й ефективний засіб формування навичок безпечної поведінки. Підсумовуючи все вищесказане, можна зазначити, що організовуючи процес фізичного розвитку дитини-дошкільника, необхідно враховувати його бажання та інтереси. Заняття фізичними вправами, загартування, прогулянки можна зробити цікавими, залучивши до їх

виконання не лише фізичні, а й інтелектуальні сили дитини. Пізнавальний інтерес слугує стимулом рухової активності дитини, забезпечуючи фізичний розвиток та набуття рухового досвіду. А також в процесі проведення пішохідних переходів важливо дотримуватися важливо дотримуватись інструкцій охорони здоров'я та життя дітей.

Висновок до розділу 1.

Базовий компонент дошкільної освіти як державний освітній стандарт орієнтує педагогів на необхідність планомірної і системної роботи щодо формування у дітей елементарної компетенції з основ безпеки життєдіяльності. Дошкільний вік – важливий період, коли формується особистість і закладаються основи досвіду безпечної життєдіяльності, здорового способу життя.

Встановлено, що проблему безпеки життя й здоров'я дітей науковці визначають як одну із найважливіших (Н. Авдєєва, О. Аксьонова, О. Богініч, В. Вербицький, О. Булгакова, І. Буртейний, Л. Волков, Є. Гаткін, Н. Герман, Л. Григорович, Н. Денисенко, Н. Зимівець, О. Караман, О. Князева, А. Михайличенко, Р. Мойсеєнко, Р. Стьоркіна, Р. Яким та ін). Проте у науковій літературі є тільки окремі дослідження різних авторів, які презентують деякі напрями окресленої проблеми. Питання виховання у дітей навичок здорового способу життя активно досліджували Л. Анастасова, О. Аксьонова, Н. Бібік, Н. Денисенко, Г. Жирська, Г. Зайцева, Н. Будна, Л. Лохвицька, І. Матасова, А. Михайличенко, Т. Хромцова та ін.

Старший дошкільний вік – це найбільш сприятливий період для формування навичок безпечної поведінки. Так, як у цей період діти можуть нести відповідальність за власні дії та вчинки. Більшість дітей стають самостійними, хочуть відповідати за деякі домашні та соціальні обов'язки, тому в старшому дошкільному віці потрібно більш практично закріпити навички безпечної поведінки.

Визначено, що ефективним засобом формування навичок безпечної поведінки є туристичні походи. Піші переходи – це форма активного відпочинку, а також оздоровлення, фізичного вдосконалення, живого пізнання навколишнього світу. Вони мають велику цінність для зміцнення здоров'я і формування необхідних навичок безпечної поведінки. Під час піших переходів педагог може закріпити знання дітей про правила дій

пішоходів на вулиці, небезпечність рослинного та тваринного світу, створення міні – ситуацій для того, щоб діти могли знайти правильний вихід, тощо.

Прогулянки потребують спеціальної підготовки. Вихователь заздалегідь планує день для прогулянки та її тривалість; визначає завдання, які вирішуватимуться, обирає спосіб пересування; накреслює маршрут, його дальність і місця відпочинку; підбирає фізичні вправи, що їх виконуватимуть у дорозі і в кінцевому пункті. При цьому слід мати на увазі природні перешкоди, які треба подолати в дорозі, та передбачити фізкультурний інвентар, який слід узяти із собою (м'ячі, скакалки тощо).

Доведено, що піші переходи у закладах дошкільної освіти – не тільки цікава форма організації дозвілля дітей, а й ефективний засіб формування навичок безпечної поведінки. Підсумовуючи все вищесказане, можна зазначити, що організовуючи процес фізичного розвитку дитини-дошкільника, необхідно враховувати його бажання та інтереси. Заняття фізичними вправами, загартування, прогулянки можна зробити цікавими, залучивши до їх виконання не лише фізичні, а й інтелектуальні сили дитини. Пізнавальний інтерес слугує стимулом рухової активності дитини, забезпечуючи фізичний розвиток та набуття рухового досвіду. А також в процесі проведення пішохідних переходів важливо дотримуватися важливо дотримуватись інструкцій охорони здоров'я та життя дітей.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПШИХ ПЕРЕХОДІВ

2.1. Визначення рівня сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку

Мета: визначити рівень сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.

Завдання:

1. Провести обстеження рівня сформованості навичок безпечної поведінки старших дошкільників.
2. Провести спостереження за дітьми старшого дошкільного віку під час тематичних занять та прогулянки.
3. Провести анкетування вихователів та батьків.
4. Зробити кількісний та якісний аналіз рівня сформованості навичок безпечної поведінки дітей старшого дошкільного віку.

Для якісного проведення констатувального етапу дослідження, ми підібрали певні критерії та показники сформованості у дітей старшого дошкільного віку, а також виокремили рівні сформованості навичок безпечної поведінки, відповідно до підібраних критеріїв та показників. Характеризуючи навички безпечної поведінки ми звертали увагу на співвідношення основних компонентів:

1. Знання дітей про правила безпечної поведінки, тобто про джерела небезпеки, способи запобігти небезпечну ситуацію і способи подолання загрози;
2. Уміння діяти в ситуаціях з небезпечними об'єктами навколишнього світу;
3. Уміння дитини звертатися про допомогу дорослим.

4. Уміння надавати елементарну допомогу самому собі і іншому (промити очі або обробити ранку).

Критерії, показники та рівні сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку, орієнтуючись на якими можемо провести вивчення відображено в таблиці 1.

Таблиця 2.1

Критерії, показники та рівні сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку

№	Критерії	Показник
1.	Знання дітей про правила безпеки життєдіяльності	- знання про джерела небезпеки; - знання про способи запобігання небезпеки; - знання про подолання загрози.
2.	Уміння діяти у різних небезпечних ситуаціях	- знання про об'єкти небезпеки; - вміння безпечно від небезпечного.
3.	Уміння надавати елементарну медичну допомогу	- знання складової аптечки; - знання номерів служб безпеки.

На основі визначення критеріїв та показників розвитку навичок безпечної поведінки ми визначили такі її рівні: високий, середній та низький.

Високий рівень сформованості навичок безпечної поведінки характеризується тим, що дитина диференціює поняття «безпечне», «небезпечне». Чітко називає правила дорожнього руху, правила поводження у природі та на водоймищі. Добре усвідомлює алгоритм дій під час екстреної ситуації. Усвідомлює правильність надання першої допомоги у разі виникнення травми (промити очі, обробити рани), може звернутися по допомогу дорослому. Чітко знає номери служб екстреної допомоги (швидка допомога, поліція, пожежна служба), знає свою адресу та ПІБ батьків.

Середній рівень сформованості навичок безпечної поведінки характеризується тим, що дитина не повністю диференціює поняття

«безпечно», «небезпечно». Частково знає правила дорожнього руху, правила поведіння у природі та на водоймищі. Частково може назвати алгоритм дій під час небезпечної ситуації. Потребує допомоги дорослого під час надання першої медичної допомоги собі та близьким. За допомогою дорослого може назвати телефони екстреної служби, назвати адресу та ПІБ батьків.

Низький рівень сформованості навичок безпечної поведінки характеризується тим, що дитина за допомогою дорослого диференціює поняття «безпечно», «небезпечно». Частково називає правила дорожнього руху, правила поведіння у природі та на воді. Не знає алгоритм дій під час виникнення небезпечної ситуації. Не вміє надавати першу медичну допомогу собі та іншим. За допомоги дорослого може назвати телефонні номери служби допомоги. Не знає власної адреси та ПІБ батьків.

Дослідження рівня сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку проводилось на базі Сумського закладу дошкільної освіти (ясла – садок) № 12 «Олімпійський» СМР. До участі було залучено 30 дітей (15 дітей – експериментальна група, 15 дітей – контрольна група).

У процесі експериментальної роботи ми використовували такі методи дослідження (бесіда, педагогічний експеримент, педагогічне спостереження, анкетування батьків, вихователів); методи математичної статистики.

З метою глибокого аналізу розвитку сформованості навичок безпечної поведінки у дітей, було проведено спостереження тематичного тижня безпеки, зокрема проведення тематичних заняття вихователем та проведення розваг фізичним інструктором.

Перед проведення спостереження ми проаналізували рівень знань дітей про небезпечні ситуації за допомогою дидактичних та інтерактивних ігор. За даними, які ми отримали від вихователя групи, діти даної вікової групи мають певний рівень навичок безпечної поведінки. Більшість дітей активно залучались до інтерактивних ігор, аніж до дидактичних.

Спостереження ми проводили за такими критеріями:

1. Методи і прийоми, якими користується вихователь групи під час проведення занять.

2. Тематика занять та прогулянок.

3. Використання пішого переходу, як методу формування навичок безпечної поведінки.

4. Врахування індивідуального підходу до кожної дитини під час організації занять та прогулянок.

5. Використання сюжетних ситуацій під час розваг.

Говорячи про тематику занять можна сказати, що вихователі планують їх дуже різноманітними та насиченими. Приділяють велику увагу інтерактивних іграм, бесідам, сюжетним картинкам, але не використовують на занятті сюжетні ситуації, які допомогли дітям більш широко уявити та прийняти участь у усуненні проблеми.

На прогулянках особливу увагу вихователь знову ж приділяє більшу увагу теоретичному описанні ситуації, аніж практичному складнику.

Щодо наповнюваності дидактичним матеріалом, які використовують на занятті та прогулянці, то можна сказати, що у них є високий запас. Вихователі використовують: інтерактивну дошку, дидактичні ігри, сюжетні картинки, казки та оповідання, запас сюжетно – рольових ігор (пожежники, лікарня, тощо). Також у групах створений своїми руками світлофор, дорожні знаки та килимок з розмітками.

Щодо врахування індивідуального підходу до кожної дитини та залучення малоактивних дітей, то вихователь не завжди приділяє цьому увагу. Наприклад, на занятті не всі діти відповідали на запитання або гралися на інтерактивній дошці.

Для того, щоб простежити взаємозв'язок дошкільного закладу та батьків було проведено анкетування. У анкетування взяли участь 10 батьків, анкета містила 10 запитань.

✓ Запитання № 1: «Чи відпускаєте ви свою дитину погуляти на подвір'ї?»

8 батьків відповіли, що відпускають – 80%, ні – 2, тобто 20%;

- ✓ Запитання № 2: «Чи розмовляєте ви зі своєю дитиною під час прогулянок про правила дорожнього руху?» Відповідь так відповіли 7 батьків – 70%, відповідь ні – 3 батьків – 30%;
- ✓ Запитання №3: «Чи знає ваша дитина адресу?» 4 батьків відповіли так – 40%, а відповідь ні 6 батьків – 60%;
- ✓ Запитання №4: «Чи граєте ви зі своєю дитиною у сюжетно – рольові ігри?» 7 батьків дали позитивну відповідь – 70%, а 3 батьків відповіли ні – 30%;
- ✓ Запитання №5: «Чи вчите ви свою дитину правильно поводитись під час екстрених ситуаціях?» 8 батьків відповіли, що проводять бесіди – 80%, 2 батьків вважають, що садочок має вчити цьому – 20%;
- ✓ Запитання №6: «Чи розмовляєте ви з дитиною про небезпечні предмети» 10 із 10 батьків дали позитивну відповідь;
- ✓ Запитання №7: «Коли ви відпочиваєте на природі, чи звертаєте ви увагу на правила поводження у природі?» 8 батьків надали позитивну відповідь – 80%, а 2 батьків відповіли ні – 20%;
- ✓ Запитання №8: «Ваша дитина дивиться рекомендовані мультфільми про безпеку?» Відповідь так була у 6 батьків – 60%, а відповідь ні у 4 батьків – 40%;
- ✓ Запитання №9: «Чи вчите ви номери екстрених служб?» Тут відповіді батьків були 50 на 50%
- ✓ Запитання №10: «Чи розігруєте ви небезпечні ситуації вдома?» Позитивну відповідь надали 6 батьків – 60%, негативну 4 – 40%.

Якщо добре розглянути відповіді батьків, то можна побачити, що більшість батьків зацікавлені в тому, щоб їх діти мали сформовані навички безпечної поведінки. Отже, робота з батьками у садочку результативна.

На наступному етапі дослідження ми проводили роботу з дітьми старшого дошкільного віку.

Для вивчення рівня сформованості навичок безпечної поведінки було проведено індивідуальні та підгрупові заняття, де використовувались модуляція різних небезпечних ситуацій, дидактичні ігри та інтерактивні ігри.

Модуляції небезпечних ситуацій проводилась, як на прогулянці так і під час гри з дітьми, наприклад, ситуація дитина – гриби. На майданчику були розкладені різні гриби, як їстівні так і отруйні. Завдання дітей було зібрати якнайбільше їстівних грибів. За кожний правильний гриб діти отримували бал, якщо дитина брала отруйний гриб, то бал не отримувала. Максимальна кількість балів – 12.

Отримані результати внесені в таблицю 2.2

Таблиця 2.2

Результат обстеження рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку, контрольна група

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	7	Середній
2.	Бочко Софія	4	Низький
3.	Великодній Тимофій	4	Низький
4.	Дяченко Меланія	6	Середній
5.	Зубко Максим	10	Високий
6.	Калашнік Кіріл	3	Низький
7.	Козлова Маша	10	Високий
8.	Лазаренко Даня	10	Високий
9.	Ольховик Ярослав	8	Середній
10.	Осокін Сергій	7	Середній
11.	Пасько Анастасія	9	Високий
12.	Рябоконт Тімур	4	Низький
13.	Святашова Анастасія	6	Середній
14.	Федотов Богдан	3	Низький
15.	Ярош Софія	4	Низький

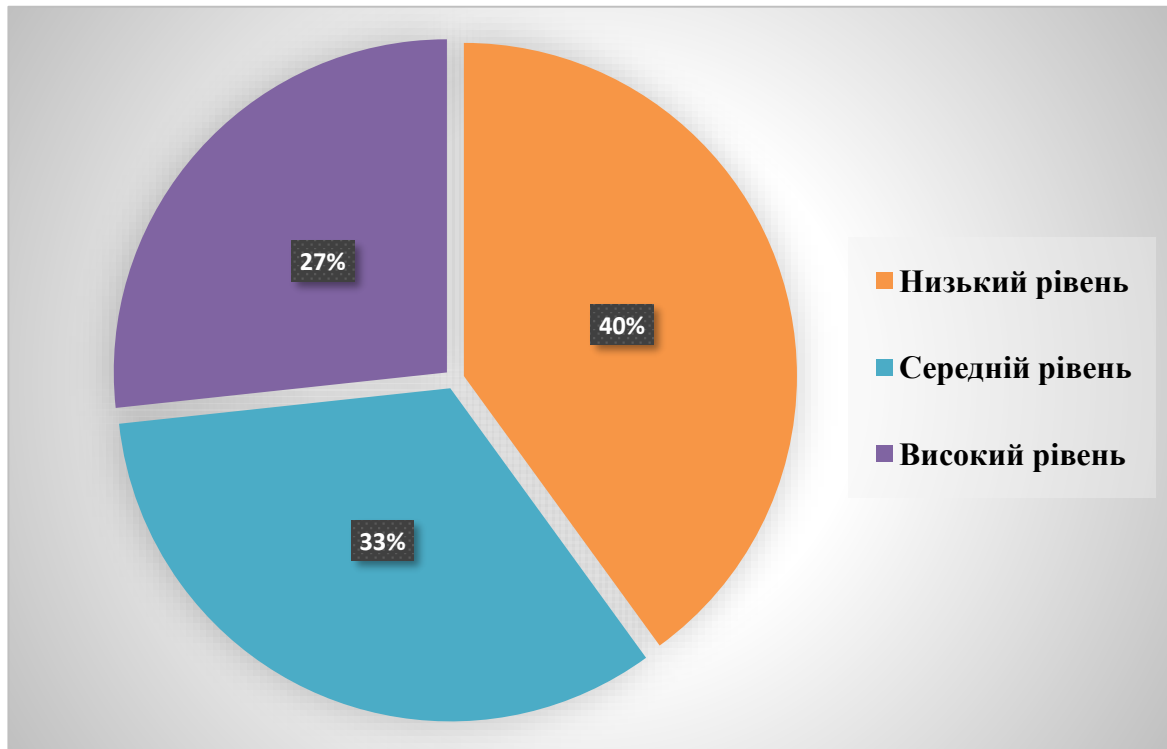


Рис. 2.1. Результати обстеження рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку, контрольна група

Отже, можемо розглянути результати дослідження та винести такі висновки більшість дітей має низький рівень – 40%, середній рівень досягає – 33,3 %, а високий рівень – 26,7%.

Таблиця 2.3

Результат обстеження рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку, експериментальна група

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	4	Низький
2.	Винниченко Нікіта	6	Середній
3.	Дубовик Максим	5	Середній
4.	Жукова Анастасія	6	Середній
5.	Журенко Аліна	3	Низький
6.	Кревсун Вова	4	Низький
7.	Лисиця Лілія	5	Середній

8.	Луцик Артем	4	Низький
9.	Мальцева Надія	8	Середній
10.	Матюшко Вероніка	8	Середній
11.	Приходько Настя	9	Високий
12.	Романенко Лада	7	Середній
13.	Симоненко Марія	4	Низький
14.	Харьков Владислав	7	Середній
15.	Юрченко Вероніка	3	Низький

Отже, розглянувши результати експериментальної групи можна зробити наступний висновок високий рівень складає 6,7%, середній рівень – 53,3%, а низький рівень – 40%. Тобто, більшість дітей має середній рівень сформованості навичок безпечної поведінки.

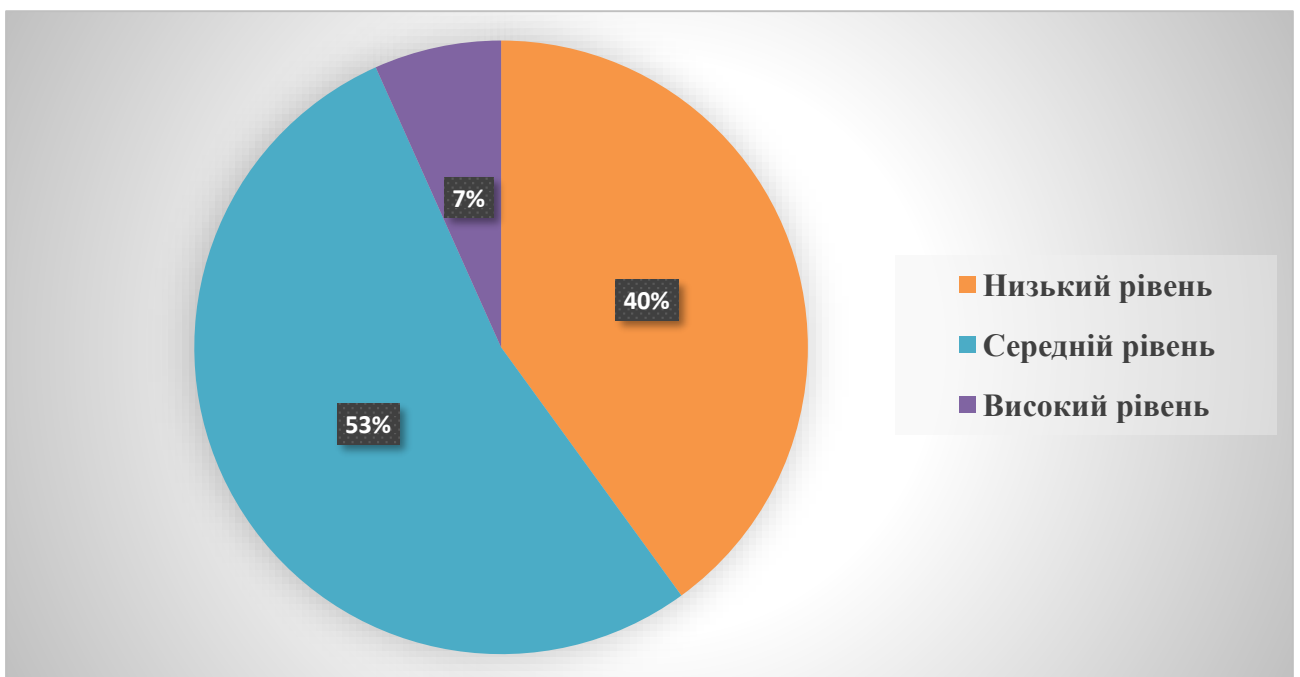


Рис. 2.2. Результат обстеження рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку, експериментальна група

Також, використовувалися індивідуальні робота з дітьми. Під час організації індивідуальної роботи ми використовували такі дидактичні та

інтерактивні ігри: «Кого викликати у разі небезпеки», «Швидка допомога», «Наші помічники рослини».

Таблиця 2.4

Результати за дидактичною грою «Кого викликати у разі небезпеки», контрольна група. Результати подаються по 5-ти бальній шкалі

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	3	Середній
2.	Бочко Софія	2	Низький
3.	Великодній Тимофій	2	Низький
4.	Дяченко Меланія	5	Високий
5.	Зубко Максим	3	Середній
6.	Калашнік Кіріл	2	Низький
7.	Козлова Маша	3	Середній
8.	Лазаренко Даня	5	Високий
9.	Ольховик Ярослав	2	Низький
10.	Осокін Сергій	3	Середній
11.	Пасько Анастасія	3	Середній
12.	Рябоконт Тімур	2	Низький
13.	Святашова Анастасія	3	Середній
14.	Федотов Богдан	2	Низький
15.	Ярош Софія	2	Низький

Таблиця 2.5

**Результати за дидактичною грою «Кого викликати у разі небезпеки»,
експериментальна група**

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	2	Низький
2.	Винниченко Нікіта	4	Середній
3.	Дубовик Максим	3	Середній
4.	Жукова Анастасія	3	Середній
5.	Журенко Аліна	2	Низький
6.	Кревсун Вова	2	Низький
7.	Лисиця Лілія	2	Низький
8.	Луцик Артем	2	Низький
9.	Мальцева Надія	2	Низький
10.	Матюшко Вероніка	4	Середній
11.	Приходько Настя	5	Високий
12.	Романенко Лада	4	Середній
13.	Симоненко Марія	2	Низький
14.	Харьков Владислав	4	Середній
15.	Юрченко Вероніка	3	Середній

За результатом тестування можна побачити, що діти контрольної та експериментальної групи погано орієнтуються у службах екстреної допомоги. Багатьом дітям потрібна була допомога у виборі правильної відповіді. У контрольній групі більшість низького рівня – 46,7%, середній рівень – 40%, а високий рівень – 13,3%. У експериментальній групі показники низького і середнього рівня дорівнюють 46,6%, а високий рівень – 6,8%.

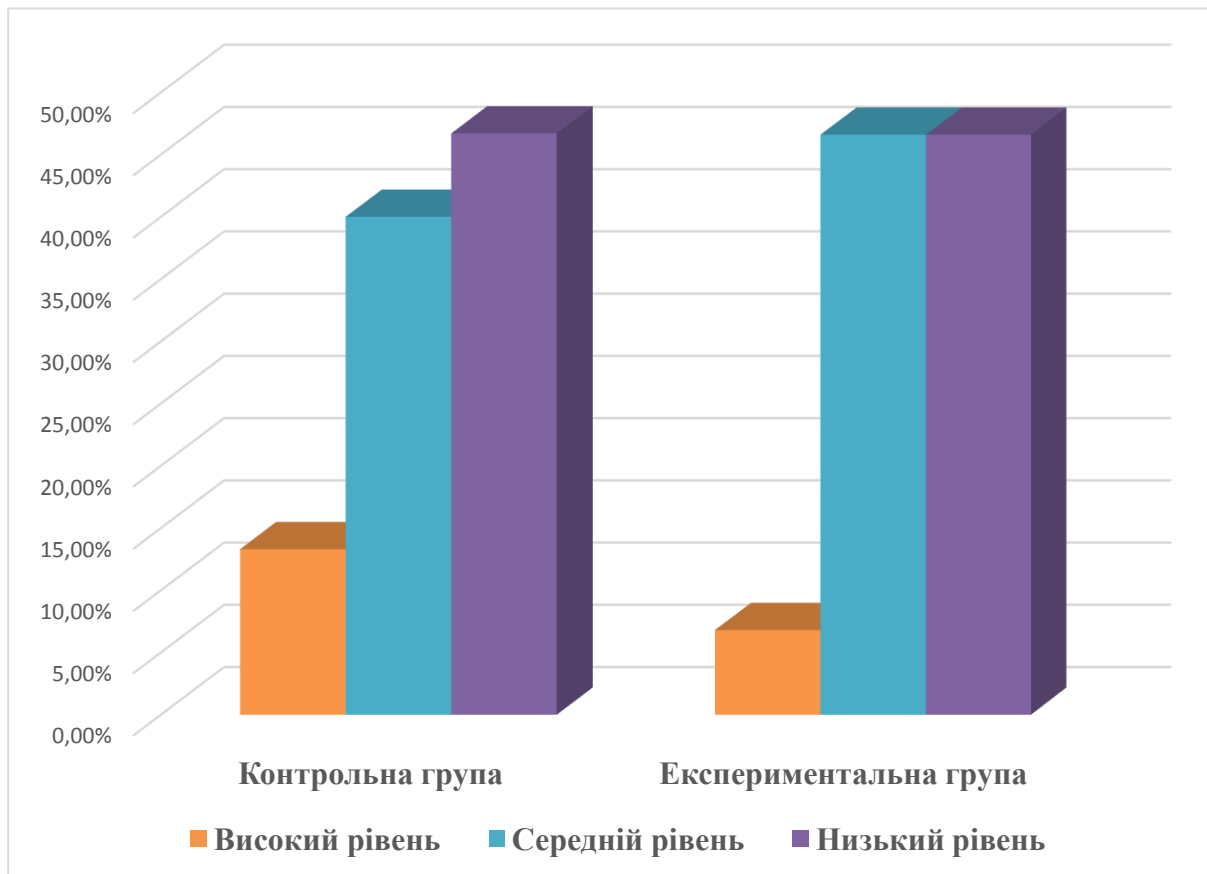


Рис 2.3. Отриманні результати тестування контрольної та експериментальної групи за дидактичною грою «Кого викликати у разі небезпеки»

Таблиця 2.6

Результати тесту «Швидка допомога». Результати подаються по 5 – ти бальній шкалі

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	2	Низький
2.	Бочко Софія	2	Низький
3.	Великодній Тимофій	2	Низький
4.	Дяченко Меланія	4	Середній
5.	Зубко Максим	4	Середній
6.	Калашнік Кіріл	2	Низький

7.	Козлова Маша	2	Низький
8.	Лазаренко Даня	4	Середній
9.	Ольховик Ярослав	2	Низький
10.	Осокін Сергій	3	Середній
11.	Пасько Анастасія	3	Середній
12.	Рябоконт Тімур	2	Низький
13.	Святашова Анастасія	3	Середній
14.	Федотов Богдан	2	Низький
15.	Ярош Софія	4	Середній

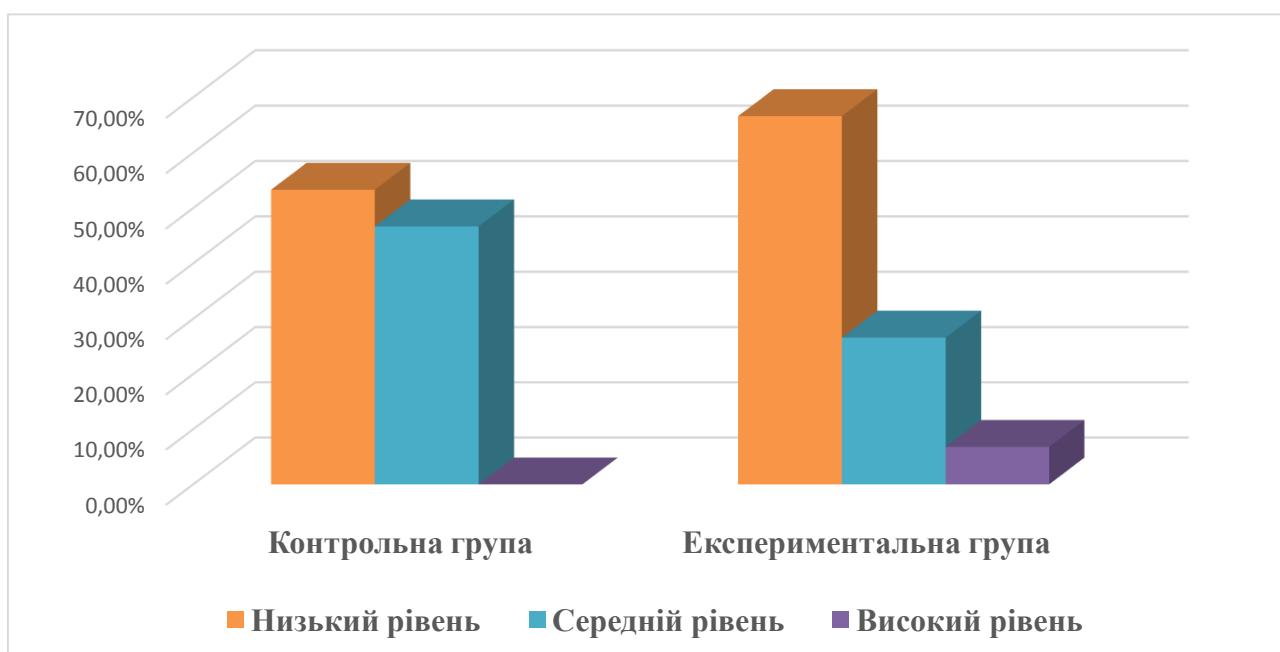
Таблиця 2.7

**Результати за дидактичною грою «Швидка допомога»,
експериментальна група**

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	2	Низький
2.	Винниченко Нікіта	2	Низький
3.	Дубовик Максим	3	Середній
4.	Жукова Анастасія	3	Середній
5.	Журенко Аліна	2	Низький
6.	Кревсун Вова	2	Низький
7.	Лисиця Лілія	2	Низький
8.	Луцик Артем	2	Низький
9.	Мальцева Надія	2	Низький
10.	Матюшко Вероніка	4	Середній
11.	Приходько Настя	5	Високий
12.	Романенко Лада	4	Середній

13.	Симоненко Марія	2	Низький
14.	Харьков Владислав	2	Низький
15.	Юрченко Вероніка	2	Низький

Наступний тест показав, що діти старшого дошкільного віку не володіють правилами першої медичної допомоги, як в контрольній так і в експериментальній групі. За результатом дослідження контрольна група низький рівень – 53,3%, середній рівень – 46,7%, високий рівень – 0%. Експериментальна група низький рівень – 66,6%, середній – 26,6%, високий



рівень – 6,8%.

Рис 2.4. Отримані результати контрольної та експериментальної групи за допомогою дидактичної гри: «Швидка допомога»

Таблиця 2.8

Результати тесту «Наші помічники рослини». Результати подаються по 5 – ти бальній шкалі

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	5	Високий
2.	Бочко Софія	3	Середній
3.	Великодній Тимофій	3	Середній

4.	Дяченко Меланія	4	Середній
5.	Зубко Максим	4	Середній
6.	Калашнік Кіріл	2	Низький
7.	Козлова Маша	4	Середній
8.	Лазаренко Даня	4	Середній
9.	Ольховик Ярослав	2	Низький
10.	Осокін Сергій	4	Середній
11.	Пасько Анастасія	4	Середній
12.	Рябоконт Тімур	2	Низький
13.	Святашова Анастасія	4	Середній
14.	Федотов Богдан	3	Середній
15.	Ярош Софія	4	Середній

Таблиця 2.9

**Результати за дидактичною грою «Наші помічники рослини»,
експериментальна група**

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	3	Середній
2.	Винниченко Нікіта	3	Середній
3.	Дубовик Максим	3	Середній
4.	Жукова Анастасія	3	Середній
5.	Журенко Аліна	1	Низький
6.	Кревсун Вова	4	Середній
7.	Лисиця Лілія	2	Низький
8.	Луцик Артем	2	Низький
9.	Мальцева Надія	2	Низький
10.	Матюшко Вероніка	4	Середній
11.	Приходько Настя	4	Середній
12.	Романенко Лада	4	Середній
13.	Симоненко Марія	2	Низький

14.	Харьков Владислав	2	Низький
15.	Юрченко Вероніка	2	Низький

За результатом тесту у контрольній та експериментальній групі переважає середній рівень розвитку. У контрольній групі низький рівень – 20%, середній рівень – 73,3%, високий рівень – 6,7 %. У експериментальній групі низький рівень – 46,6 %, середній рівень – 53,4 %, високий рівень – 0%.

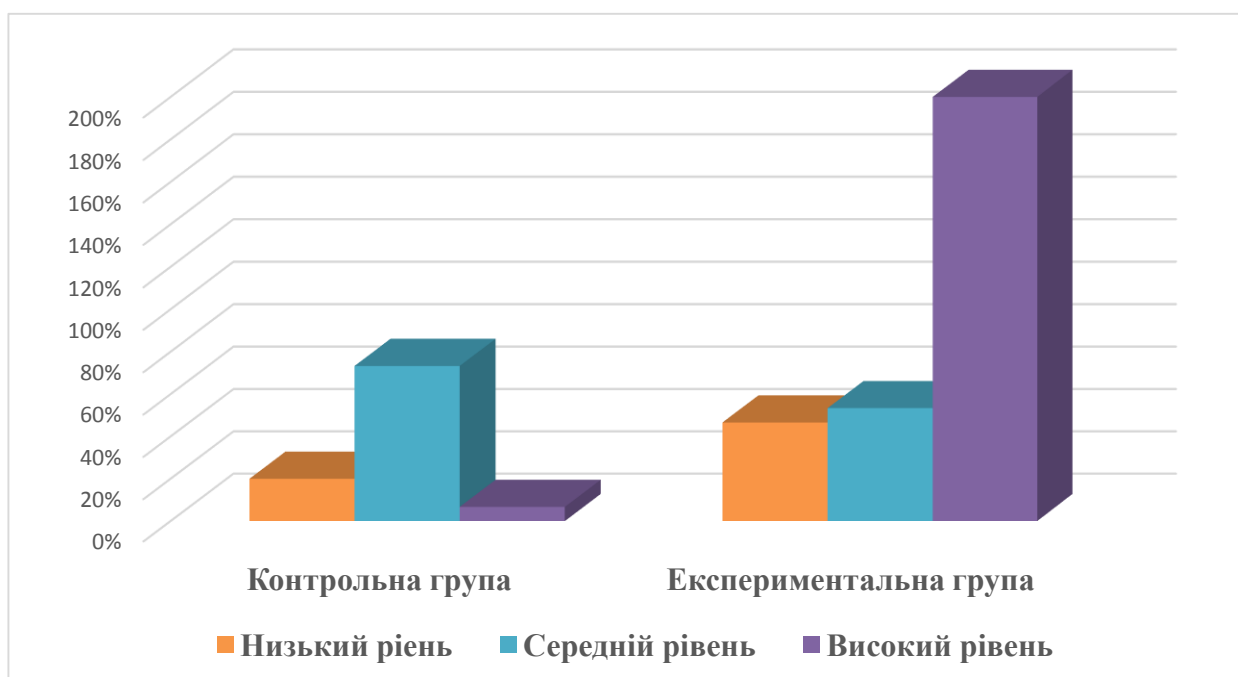


Рис 2.5. Отримані результати контрольної та експериментальної групи за допомогою дидактичної гри: «Наші помічники рослини»

Отже, проведений нами констатувальний експеримент дозволяє стверджувати, що рівень розвитку сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку потребує покращення, бо рівень розвитку на низькому рівні.

2.2. Система роботи з формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів

Мета: підвищення рівня сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку за допомогою піших переходів.

Завдання:

1. Розробити план – конспекти піших переходів для старших дошкільників з формування навичок безпечної поведінки.

2. Впровадити піший перехід в регулярне проведення у роботі з дітьми старшого дошкільного віку.

Для успішної роботи нами було виокремлено такі етапи роботи:

1. Репродуктивний – він полягає у тому, щоб вивчити поняття безпеки, небезпечні об'єкти, правила безпеки життєдіяльності.

2. Діяльнісний – полягав у тому, щоб вчитися діяти в небезпечних ситуаціях, проводилися сюжетні ігри, екскурсії, вчилися запобігати небезпечним ситуаціям.

3. Підсумковий етап полягав в тому, щоб перевірити сформованість навичок безпечної поведінки під час небезпечних ситуацій.

Розробка плану – конспекту піших переходів визначався разом з вихователем, вихователем-методистом, фізичним інструктором. У проведенні формувального експерименту приймали участь лише діти експериментальної групи.

При виборі піших переходів визначалась чітка мета переходу, враховувались погодні умови, територіальне розміщення садочку, враховувались вікові та індивідуальні особливості дітей, їх рівень сформованості навичок безпечної поведінки. Також під час вибору теми пішого переходу звертали увагу на те, щоб співпадало з програмою «Впевненого старту» старших дошкільників.

Свою систему роботи ми будували відповідно до таких принципів: зацікавленість дітей під час пішого переходу, бажання дітей, доступність ігор, ситуацій під час пішого переходу та попереднього досвіду дітей.

Основними вимогами до підбору піших переходів для формування навичок безпечної поведінки у старших дошкільників були:

1. Викликати бажання дітей приймати участь у піших переходах.

2. Дотримуватись структуру організації пішого переходу, його мети та виконання завдань.

3. Піший перехід мав сприйматись усією групою однолітків.

4. Вміння вихователя встановити контакт з дошкільниками.

5. Вихователь має вірити в те, що піший перехід допоможе дітям досягти поставленої мети. Тільки тоді робота буде ефективною.

Таблиця 2.10

Перспективний план системи роботи з формування навичок безпечної поведінки дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів

Місяць	Назва пішого переходу	Мета	Попередня робота
Березень	«На гостини до білочки»	удосконалювати вміння дітей ходити у природньому темпі в два переходи (по 15-20 хв) з активним відпочинком між ними, вправляти в умінні ходити один за одним, розвивати зосереджену увагу; виховувати товариські стосунки та повагу до природи; розширити уявлення дітей про різноманітність грибів в рідному краї; вчити дітей розрізняти їстівні та неїстівні гриби.	заняття з природи «Гриби нашого краю», перегляд мультфільмів на тему «Гриби», відгадування загадок, читання віршів про гриби, дидактичні ігри.
	«Небезпечні домашні тварини»	закріпити знання та навички безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; розвивати вміння спостерігати за тваринами, виховувати любов до тварин, відповідальність за них і дбайливе ставлення до них; з'ясувати значення терміна «волонтери тварин»; розвивати мовленнєві вміння, мислення, увагу; виховувати інтерес до природи та бажання	Заняття: «Домашні тваринки», перегляд мультфільму, дидактичні ігри «Що не можна робити з тваринками», інтерактивна гра: «Як не статися біди», перегляд ілюстрацій,

		підклубатися про домашніх тварин; продовжувати вчити дітей ходити парами у середньому темпі; удосконалювати вміння ходити, стрибати, лазити, перелізати, бігати; закріпити правила поведінки на вулиці.	слухання художньої літератури.
Квітень	«До світлофора Моргайка»	Продовжувати вчити дітей ходити парами в середньому темпі. Вірно себе поводити на вулиці. Спостерігати за рухом транспорту, переходити вулицю, на відповідний сигнал світлофора; закріплення правил дорожнього руху.	заняття з БЖД: «Правила дорожнього руху», слухання художнього слова, перегляд мультфільмів, рухливі ігри, дидактичні ігри: «Назви дорожній знак», «Так/ні», «Світлофор», перегляд сюжетних картинок, сюжетно – рольова гра: «Водії», спостереження за пішоходами, машинами.
	«Вогонь наш – вогонь наш ворог»	Продовжувати вчити дітей ходити парами в середньому темпі. Вірно себе поводити на вулиці; уточнити, систематизувати і поглибити знання дітей про правила пожежної безпеки, формувати звички їх дотримання; познайомити дітей з професією пожежник та пожежною машиною; розвивати логічне мислення, пам'ять, мовлення, увагу; виховувати впевненість у своїх діях, викликати бажання	Перегляд мультфільму, читання художнього слова, заняття: «Вогнедишний дракончик і пожежна безпека», вирішення проблемних ситуацій, дидактичні ігри: «Як виникає пожежа», розгляд

		дітей бути завжди обережним.	сюжетних ілюстрацій, сюжетно – рольова гра: «Пожежники», екскурсія до пожежної частини.
Травень	«В лісі гуляй, про безпеку пам'ятай»	закріпити знання дітей з основними правилами безпечної поведінки в лісі; уточнити знання дітей про небезпеку від комах, кліщів, змій, що слід робити при укусах комах, що слід робити для захисту від кліщів та при їх укусах, що слід робити при укусах змій; розвивати та збагачувати словниковий запас дітей; виховувати бережливе ставлення до лісі, всього живого.	Заняття: «Природа твій друг, природа твій одяг», сюжетні картинки, перегляд мультфільмів, слухання художнього слова, дидактичні ігри.

Розглянемо піші переходи більш детально. Хід першого пішого переходу на тему «На гостини до білочки» основною метою якого була закріпити знання дітей про їстівні та отруйні гриби ми ходили до лісу. Були використанні макети різних грибочків, завдяки яким діти більш детально знайомилися з ними. Попередньою роботою було проведення заняття на тему: «Гриби нашого краю», де діти познайомилися з місцевими грибами, розглядався їх детальний опис, діти розповідали про їх власний досвід зустрічі грибочками. Також проведені багато різних дидактичних, мовленнєвих ігор. Також не менш ефективними були перегляд мультфільмів на цю тематику та художнього слова (загадки, оповідання, казки). Під час пішого переходу діти власними очима могли побачити макети грибів та точне місце розташування. Зрозуміли важливість знань грибів. Протягом пішого переходу діти грали у гру «Збери в кошики грибочки», де змогли

власноруч назбирати їстівні гриби, також грали у рухливу гру: «Їстівний-неїстівний», де змогли продемонструвати закріпленість матеріалу.

Під час другого пішого переходу на тему: «Небезпечні домашні тварини», дітки закріпили знання про безпеку від тварин які живуть надворі. Діти отримали надзвичайний досвід у спілкуванні з тваринами, які не мають своєї домівки. Окрім, закріплення навичок безпечної поведінки діти зрозуміли важливість бути відповідальними за братів наших менших. Попередньою роботою було проведення заняття на тему: «Домашні тваринки», де діти розповідали про своїх улюбленців, ознайомилися з правилами поведінки з тваринами на вулиці. Не менш важливим було спостереження за тваринами під час прогулянки. Також переглядали мультфільми та читали художнє слово. Під час пішого переходу були запропоновані такі завдання:

1. Домашні тварини також несуть загрозу;
2. Тваринкам потрібен догляд;
3. Закріпити знання правила поводження з безпритульними тваринами.

Всі завдання були виконанні, діти добре орієнтуються у правилах поводження з домашніми та безпритульними тваринами. Чітко вміють орієнтуватися у виникненні небезпечної ситуації.

Під час пішого переходу на тему: «До світлофора Моргайка», діти вже з більшою цікавістю відносились до пішого переходу. Під час нього були закріпленні та сформовані навички безпеки під час дорожнього руху. Попередньою роботою було проведення занять на цю тематику, приїзд поліцейського на територію дитячого садка, який розповів про різні знаки на дорогах. Також перегляд різних мультфільмів, сюжетних картинок. Не менш ефективним засобом були інтерактивні ігри на цю тематику. Під час переходу діти змогли поспостерігати за рухом транспорту, пішоходів та роботою світлофора. Були використанні ігри «Правильно - неправильно», де діти вибирали правильні дії під час переходу дороги. Також дидактична гра:

«Назви дорожній знак», де діти закріпили свої знання дорожніх знаків. Основними завданням пішого переходу були:

1. Навчити дітей правильно переходити дорогу на світлофор.
2. Показати дітям правильність переходу дороги на зебрі
3. Закріплення знань про різні дорожні знаки.

Під час цього пішого переходу ми отримали найкращий результат закріплення знань, умінь та навичок.

Наступний піший перехід був на тему: «Вогонь наш ворог – вогонь наш друг» на закріплення правил пожежної безпеки. Основними завданнями переходу було:

1. Закріпити знання дітей про пожежну безпеку;
2. Закріпити знання дітей про запобігання вогню;
3. Уточнити знання дітей про працю пожежника, його обладнання.

Попередньою роботою було проведення тематичних занять, екскурсія до пожежної частини, де діти змогли побачити на власні очі пожежну машину, посидіти там, познайомитися з професією пожежника більш детально. Також перегляд різних сюжетних ілюстрацій, цікаві дидактичні та інтерактивні ігри, виставка на тематику пожежної безпеки.

Під час пішого переходу були використані такі ігри дидактична гра: «Служби допомоги», де діти більш детально змогли закріпити знання про номери, обладнання та професії рятувальних служб. Також гра: «Кого викликати у разі небезпеки», де закріпили різні небезпечні ситуації які можуть виникнути у житті. Зіграли в гру – естафету: «Гасіння», де діти змогли відчувати себе справжніми пожежниками та загасити імітований вогонь. Під час гри: «Так чи ні», діти закріпили правила пожежної безпеки.

Останній піший перехід був на тему: «В лісі гуляй, про безпеку пам'ятай», де більш детально розглянули небезпеки, які чатують дітей у лісі. Основними завданнями пішого переходу були:

1. Закріпити знання дітей з основними правилами безпеки у лісі;
2. Уточнити знання дітей про небезпеку від комах, кліщів, змій

3. Уточнити знання дітей про запобігання небезпеки у лісі та водоймищі.

Попередньою роботою були проведення тематичних занять, перегляд мультфільмів, читання художніх творів, дидактичні та інтерактивні ігри, розгляд сюжетних ілюстрацій.

Під час пішого переходу діти активно приймали участь у різних завданнях, змогли вирішити проблему укусу змії, змогли розпізнати отруйні ягоди. Діти гарно змогли відповісти на всі питання та розповісти про правила безпеки у лісі та біля водоймищ.

Отже, для формування навичок безпечної поведінки у старших дошкільників під час піших переходів ми використовували комплексний підхід до дітей. Не менш важливим є попередня робота, для того, щоб під час пішого переходу більш детально закріпити знання дітей про правила безпеки життєдіяльності.

2.3. Перевірка ефективності дослідницько-експериментальної роботи щодо формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів

Мета: виявити рівень сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку після формувального експерименту.

Завдання:

1. Провести вивчення рівня сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.

2. Визначити ефективність використання піших переходів, як засіб покращення формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.

Аналіз вивчення рівня сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку. У ході проведення контрольного етапу

дослідження ми використали такі ж дидактичні ігри, як і на початку дослідження.

Таблиця 2.11

Результат обстеження рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку, контрольна група

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	7	Середній
2.	Бочко Софія	7	Середній
3.	Великодній Тимофій	5	Низький
4.	Дяченко Меланія	6	Середній
5.	Зубко Максим	10	Високий
6.	Калашнік Кіріл	5	Низький
7.	Козлова Маша	10	Високий
8.	Лазаренко Даня	10	Високий
9.	Ольховик Ярослав	8	Середній
10.	Осокін Сергій	9	Високий
11.	Пасько Анастасія	9	Високий
12.	Рябоконт Тімур	4	Низький
13.	Святашова Анастасія	6	Середній
14.	Федотов Богдан	7	Середній
15.	Ярош Софія	7	Середній

Отже, високий рівень – 33,3%, середній рівень 46,7%, а низький рівень 20%

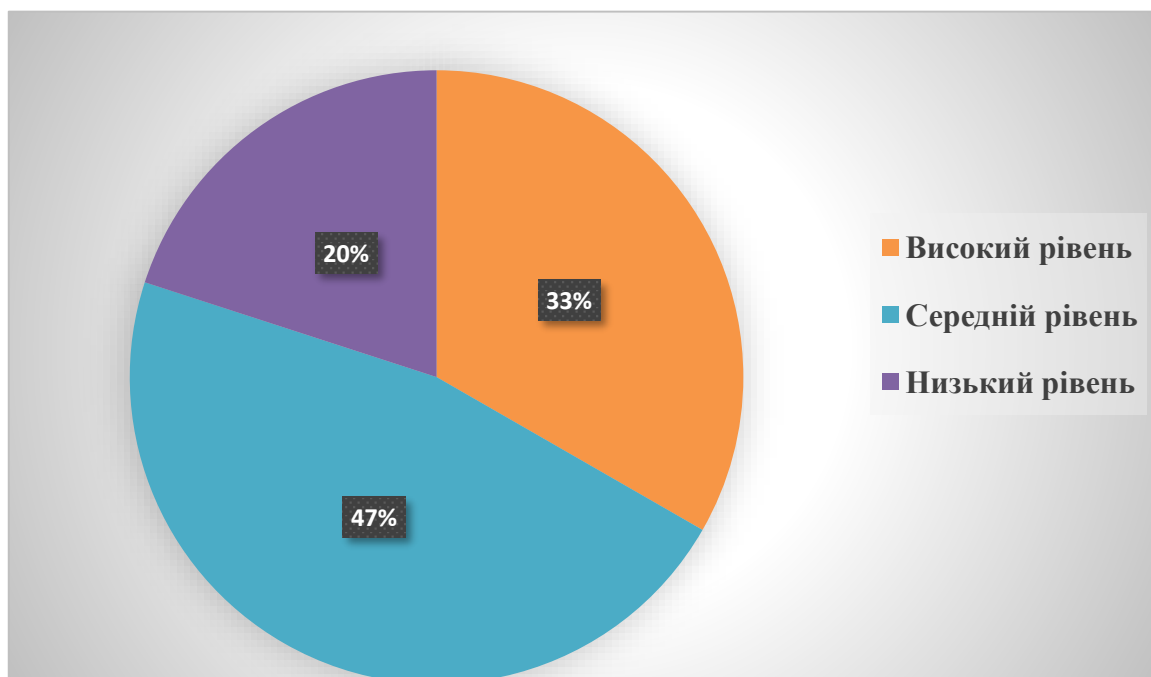


Рис 2.6. Отримані результати контрольної групи рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку

Таблиця 2.12

Результат обстеження рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку, експериментальна група

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	6	Середній
2.	Винниченко Нікіта	9	Високий
3.	Дубовик Максим	5	Середній
4.	Жукова Анастасія	9	Високий
5.	Журенко Аліна	6	Середній
6.	Кревсун Вова	6	Середній
7.	Лисиця Лілія	5	Середній
8.	Луцик Артем	4	Низький
9.	Мальцева Надія	9	Високий

10.	Матюшко Вероніка	9	Високий
11.	Приходько Настя	9	Високий
12.	Романенко Лада	7	Середній
13.	Симоненко Марія	4	Низький
14.	Харьков Владислав	9	Високий
15.	Юрченко Вероніка	6	Середній

Діти з високим рівнем – 40%, з середнім рівнем – 46,7%, а з низьким – 13,3%

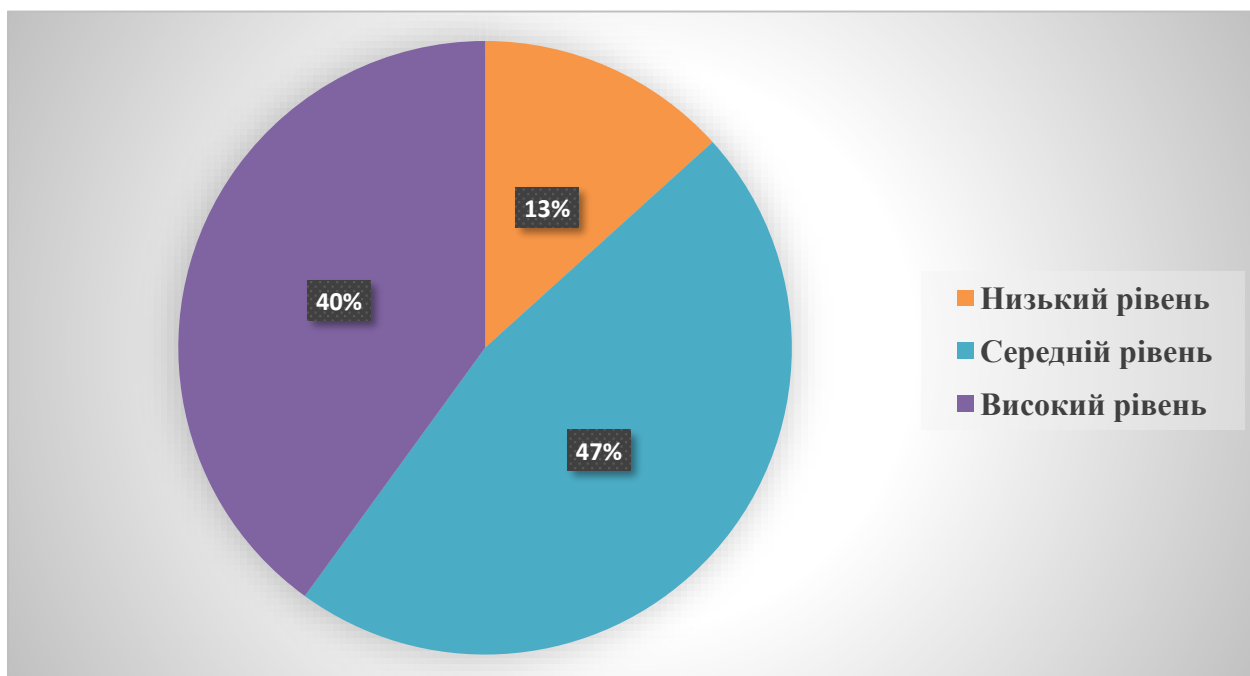


Рис 2.7. Отримані результати експериментальної групи рівня сформованості навичок безпечної поведінки, а саме в модуляції ситуації похід по гриби дітьми старшого дошкільного віку

Таблиця 2.13

**Результати за дидактичною грою «Кого викликати у разі небезпеки»,
контрольна група**

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	3	Середній

2.	Бочко Софія	3	Середній
3.	Великодній Тимофій	2	Низький
4.	Дяченко Меланія	5	Високий
5.	Зубко Максим	3	Середній
6.	Калашнік Кіріл	2	Низький
7.	Козлова Маша	5	Високий
8.	Лазаренко Даня	5	Високий
9.	Ольховик Ярослав	2	Низький
10.	Осокін Сергій	5	Високий
11.	Пасько Анастасія	5	Високий
12.	Рябоконь Тімур	2	Низький
13.	Святашова Анастасія	3	Середній
14.	Федотов Богдан	3	Середній
15.	Ярош Софія	3	Середній

Діти з високим рівнем – 33,3%, із середнім рівнем – 40%, із низьким рівнем – 26,7%

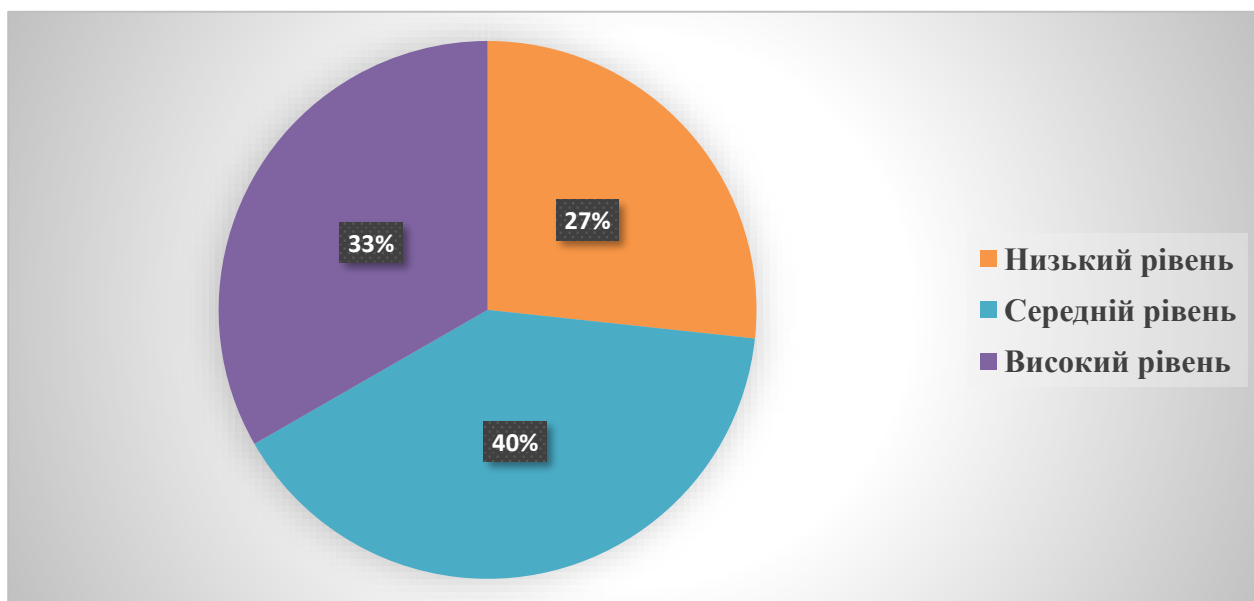


Рис. 2.8. Результати контрольної групи визначення рівня сформованості навичок безпечної поведінки за допомогою дидактичної гри: «Кого викликати у разі небезпеки»

Таблиця 2.14

Результати за дидактичною грою «Кого викликати у разі небезпеки», експериментальна група

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	3	Середній
2.	Винниченко Нікіта	5	Високий
3.	Дубовик Максим	5	Високий
4.	Жукова Анастасія	3	Середній
5.	Журенко Аліна	3	Середній
6.	Кревсун Вова	4	Середній
7.	Лисиця Лілія	2	Низький
8.	Луцик Артем	2	Низький
9.	Мальцева Надія	2	Низький
10.	Матюшко Вероніка	5	Високий
11.	Приходько Настя	5	Високий
12.	Романенко Лада	5	Високий
13.	Симоненко Марія	5	Високий
14.	Харьков Владислав	5	Високий
15.	Юрченко Вероніка	3	Середній

Отже, діти із високим рівнем – 46,7%, із середнім – 33,3 %, а з низьким рівнем – 20%

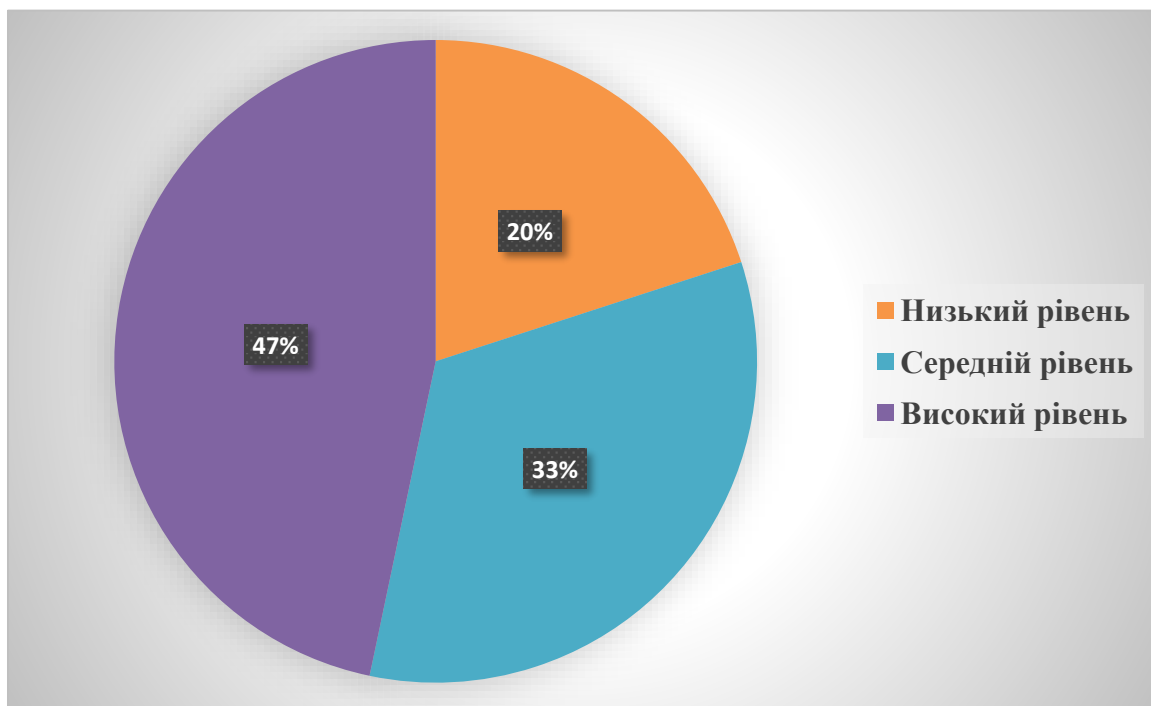


Рис 2.9. Отримані результати експериментальна група рівня сформованості навичок безпечної поведінки за допомогою дидактичної гри: «Кого викликати у разі небезпеки»

Таблиця 2.15

Результати тесту «Швидка допомога», контрольна група. Результати подаються по 5 – ти бальній шкалі

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	3	Середній
2.	Бочко Софія	3	Середній
3.	Великодній Тимофій	2	Низький
4.	Дяченко Меланія	5	Високий
5.	Зубко Максим	5	Високий
6.	Калашнік Кіріл	2	Низький
7.	Козлова Маша	2	Низький
8.	Лазаренко Даня	4	Середній
9.	Ольховик Ярослав	3	Середній
10.	Осокін Сергій	3	Середній

11.	Пасько Анастасія	3	Середній
12.	Рябоконт Тімур	2	Низький
13.	Святашова Анастасія	3	Середній
14.	Федотов Богдан	3	Середній
15.	Ярош Софія	5	Високий

Діти з високим рівнем – 20%, з середнім рівнем – 53,3 %, а з низьким рівнем – 26,7%

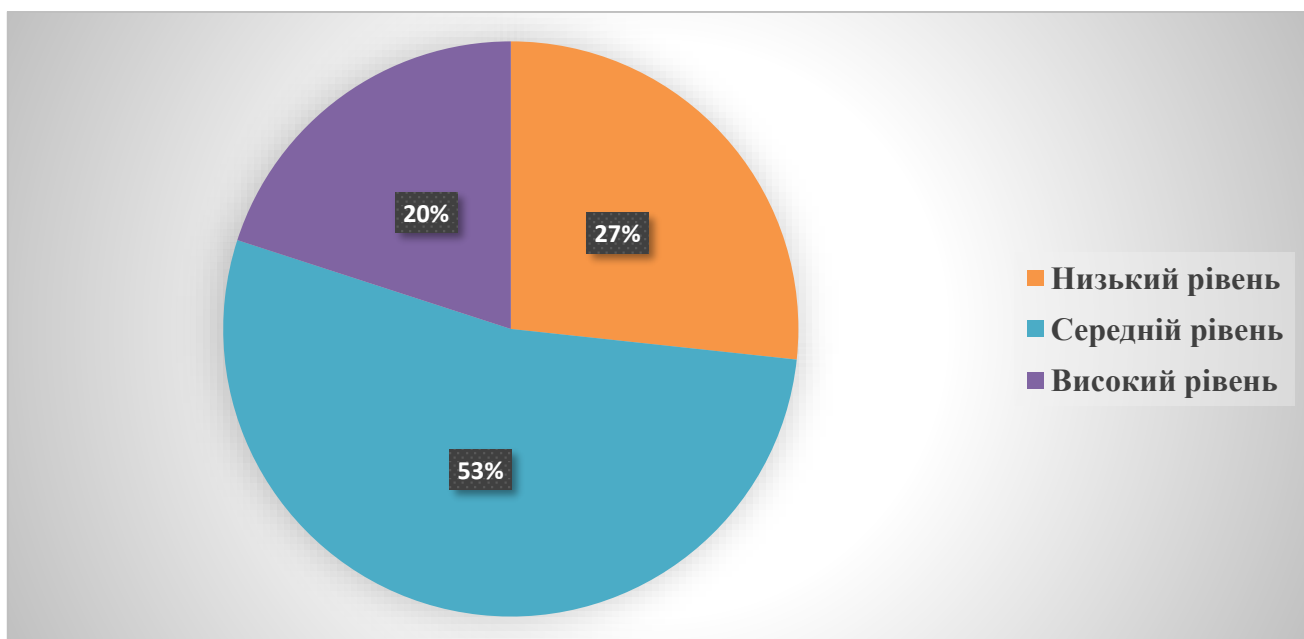


Рис 2.10. Отримані результати контрольної групи рівня сформованості навичок безпечної поведінки за допомогою дидактичної гри: «Швидка допомога»

Таблиця 2.16

**Результати за дидактичною грою «Швидка допомога»,
експериментальна група**

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	3	Середній
2.	Винниченко Нікіта	5	Високий
3.	Дубовик Максим	5	Високий

4.	Жукова Анастасія	5	Високий
5.	Журенко Аліна	2	Низький
6.	Кревсун Вова	2	Низький
7.	Лисиця Лілія	2	Низький
8.	Луцик Артем	4	Середній
9.	Мальцева Надія	3	Середній
10.	Матюшко Вероніка	5	Високий
11.	Приходько Настя	5	Високий
12.	Романенко Лада	4	Середній
13.	Симоненко Марія	2	Низький
14.	Харьков Владислав	3	Середній
15.	Юрченко Вероніка	4	Середній

Діти з високим рівнем – 33,3%, з середнім рівнем – 40 %, а з низьким рівнем – 26,7%

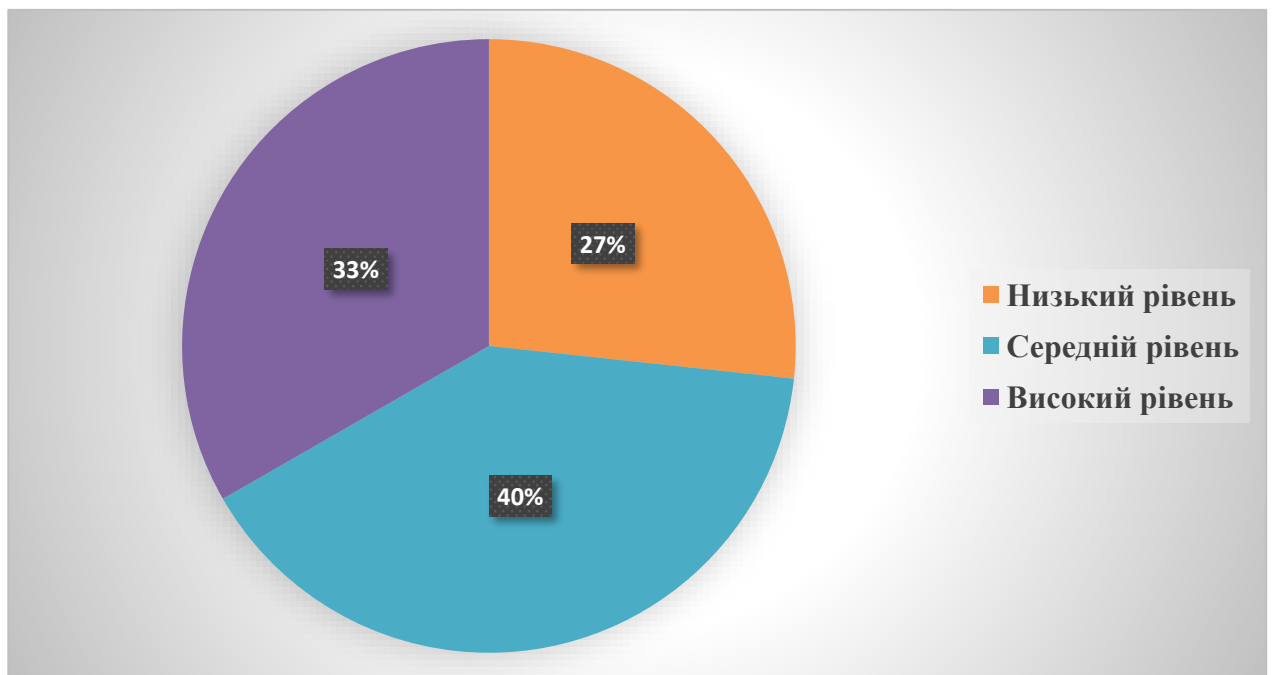


Рис 2.11. Результати експериментальної групи з визначення рівня сформованості навичок безпечної поведінки за допомогою гри: «Швидка допомога»

Таблиця 2.17

Результати тесту «Наші помічники рослини», контрольна група.

Результати подаються по 5 – ти бальній шкалі

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Балабон Аліса	5	Високий
2.	Бочко Софія	4	Середній
3.	Великодній Тимофій	3	Середній
4.	Дяченко Меланія	5	Високий
5.	Зубко Максим	4	Середній
6.	Калашнік Кіріл	2	Низький
7.	Козлова Маша	4	Середній
8.	Лазаренко Даня	4	Середній
9.	Ольховик Ярослав	3	Середній
10.	Осокін Сергій	4	Середній
11.	Пасько Анастасія	4	Середній
12.	Рябоконь Тімур	4	Середній
13.	Святашова Анастасія	4	Середній
14.	Федотов Богдан	5	Високий
15.	Ярош Софія	5	Високий

Діти з високим рівнем – 26,7 %, із середнім – 66,6 %, а з низьким – 6,7%

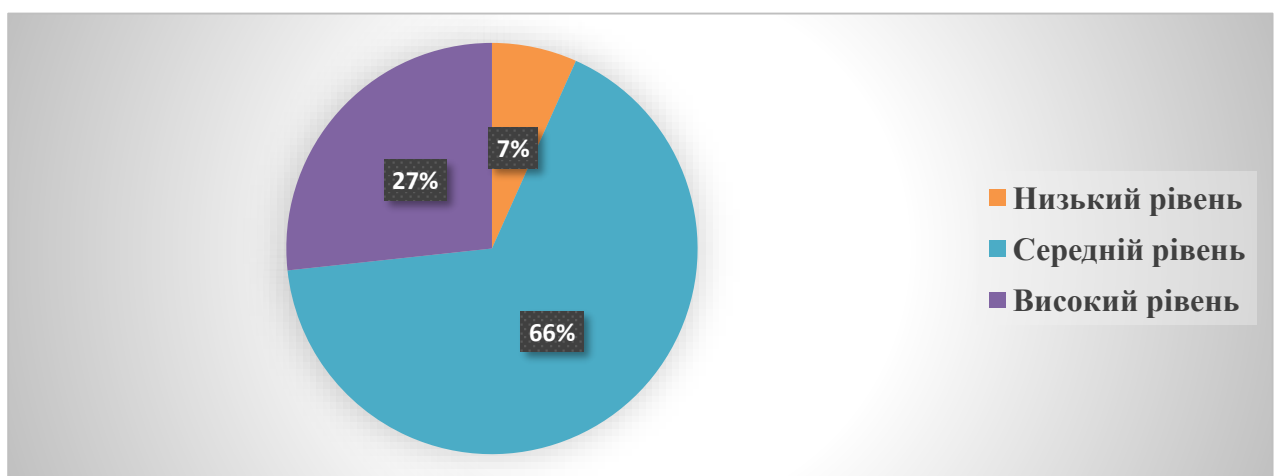


Рис 2.12. Результати контрольної групи рівня сформованості навичок безпечної поведінки за допомогою дидактичної гри: «Наші помічники рослини»

Таблиця 2.18

**Результати за дидактичною грою «Наші помічники рослини»,
експериментальна група**

№	Ім'я, прізвище дитини	Результат	Рівень
1.	Бондар Маргарита	5	Високий
2.	Винниченко Нікіта	5	Високий
3.	Дубовик Максим	3	Середній
4.	Жукова Анастасія	3	Середній
5.	Журенко Аліна	3	Середній
6.	Кревсун Вова	5	Високий
7.	Лисиця Лілія	2	Низький
8.	Луцик Артем	2	Низький
9.	Мальцева Надія	2	Низький
10.	Матюшко Вероніка	5	Високий
11.	Приходько Настя	5	Високий
12.	Романенко Лада	5	Високий
13.	Симоненко Марія	4	Середній
14.	Харьков Владислав	3	Середній
15.	Юрченко Вероніка	4	Середній

Діти з високим рівнем – 40%, з середнім – 40%, а з низьким – 20 %

Якщо порівнювати результати констатувального та контрольного етапів, можемо підсумувати, що рівень формування навичок безпечної поведінки у дітей експериментальної групи значно покращився. Так, можемо сказати, відсоток дітей з високим рівнем навичок безпечної поведінки покращився по кожному із проведених тестів. Якщо говорити про дітей контрольної групи то особливого покращення результатів визначено не було, адже з ними піших переходів не проводилося.

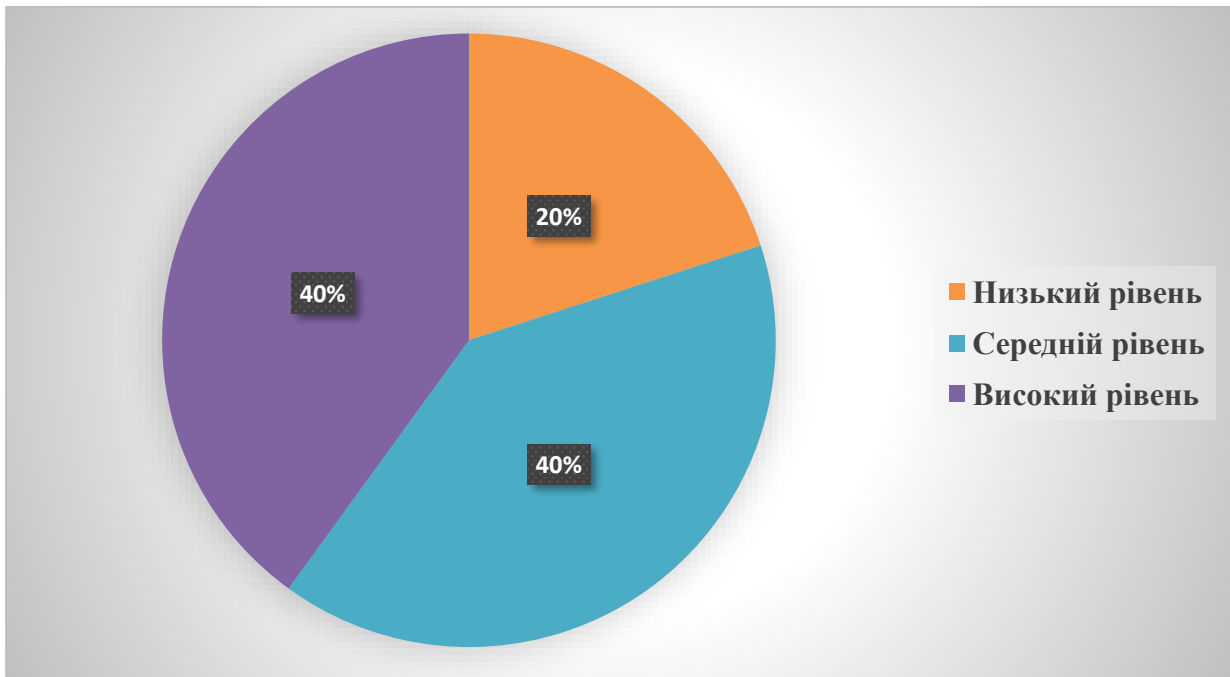


Рис 2.13. Результати експериментальної групи рівня сформованості навичок безпечної поведінки за допомогою дидактичної гри: «Наші помічники рослин»

Отже, можна сказати, що піший перехід є ефективним засобом формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку. Можемо сказати, що робота з експериментальною групою була сформовано добре, адже помітні результати.

Висновки до розділу 2

Дослідження формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку проводилось на базі Сумського закладу дошкільної освіти (ясла – садка) № 12 «Олімпійський» СМР. До участі у дослідженні було залучено 30 дітей (15 дітей – експериментальна група, 15 дітей – контрольна група).

З метою більш глибокого аналізу сформованості навичок безпечної поведінки у дітей, було проведено спостереження за роботою вихователя з дітьми, зокрема використання різноманітних засобів і методів роботи на формування навичок безпечної поведінки.

Перед проведення спостереження ми проаналізували рівень знань дітей про небезпечні ситуації за допомогою дидактичних та інтерактивних ігор. За даними, які ми отримали від вихователя групи, діти даної вікової групи мають певний рівень навичок безпечної поведінки. Більшість дітей активно залучались до інтерактивних ігор, аніж до дидактичних.

Проведений нами констатувальний експеримент довів, що рівень сформованості навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку потребує покращення. Для підвищення рівня сформованості навичок безпечної поведінки у дітей нами було розроблено систему піших переходів, а також впроваджено у практику роботи з дітьми.

Основними вимогами до підбору піших переходів для формування навичок безпечної поведінки у старших дошкільників були:

1. Викликати бажання дітей приймати участь у піших переходах.
2. Дотримуватись структуру організації пішого переходу, його мети та виконання завдань.
3. Піший перехід мав сприйматись усією групою однолітків.
4. Вміння вихователя встановити контакт з дошкільниками.
5. Вихователь має вірити в те, що піший перехід допоможе дітям досягти поставленої мети. Тільки тоді робота буде ефективною.

Якщо порівнювати результати до проведеної роботи на констатувальному етапі та після проведеної роботи на контрольному етапі, то можна сказати, що рівень формування навичок безпечної поведінки у дітей експериментальної групи значно покращився, так високого рівня в середньому було лише 15%, а стало 40 %, середнього рівня було – 45%, а стало 40%, низького рівня було 40%, а стало - 20%. Результати контрольної групи не показують значного покращення, адже з цими дітьми спеціально спланованої роботи не було, тому і результат набагато не покращився, лише середнього рівня збільшилось тільки тому, що попередні результати були граничними між низьким і середнім.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Після теоретичного та експериментального дослідження проблеми формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів ми можемо зробити наступні висновки:

1. У старшому дошкільному віці для закріплення навичок безпечної поведінки важливу роль відіграє піший перехід. Так, як він закріплює теоретичні та практичні навички. Завдяки пішим переходам у дітей активно розвиваються моральні якості такі як: колективізм, дисциплінованість, організованість. Тому актуально впроваджувати у активну роботу дошкільного закладу такий засіб, як піший перехід.

2. Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу ми визначили зміст основних понять дослідження, таких як: «безпечний», «безпечна поведінка» тощо. Метою виховання безпечної поведінки в дітей старшого дошкільного віку є усвідомлення ними ключових понять про небезпеки, передбачати наслідки цих небезпек, уміння, оцінивши свої можливості, приймати правильні рішення як діяти у різних ситуаціях.

3. Проблемою вивчення формування навичок безпечної поведінки займалися вчені (В. Андрієнко, В. Джигирей, В. Житецький, І. Талан), які досліджують цю проблему послуговуються такими поняттями, як: «безпека життєдіяльності», в його основі лежить співвідношення «людина-середовище проживання»; «безпечна поведінка» (Л. Карнаух, І. Козловська,), «культура безпеки» (В. Мошкіна).

4. Як показує аналіз літературних джерел, проблема формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку не достатньо розкрита та досліджена. Тому це питання і досить актуальна для сьогодення.

5. На основі теоретичного та практичного дослідження проблеми нашої наукової роботи, ми розробили та запропонували вихователям практичні поради та рекомендації для подальшої роботи з підвищенням рівня формування навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку.

б. На початку дослідження було висунуто гіпотезу про те, що рівень формування навичок безпечної поведінки буде вищим за умов:

- розробки системи роботи з удосконалення формувань навичок безпечної поведінки у дітей старшого дошкільного віку під час піших переходів;
- добору методів та засобів, які спрямовані на формування безпечної поведінки в дітей;
- забезпечення ефективної взаємодії педагогів і батьків під час виховання безпечної поведінки дітей.

Ця гіпотеза у ході дослідження підтвердилась. Проведена робота з дітьми підтвердила ефективність використання піших переходів для формування навичок безпечної поведінки старших дошкільників.

Якщо порівнювати результати до проведеної роботи на констатувальному етапі та після проведеної роботи на контрольному етапі, то можна сказати, що рівень формування навичок безпечної поведінки у дітей експериментальної групи значно покращився, так високого рівня в середньому було лише 15%, а стало 40 %, середнього рівня було – 45%, а стало 40%, низького рівня було 40%, а стало - 20%. Результати контрольної групи не показують значного покращення, адже з цими дітьми спеціально спланованої роботи не було, тому і результат набагато не покращився, лише середнього рівня збільшилось тільки тому, що попередні результати були граничними між низьким і середнім.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИХОВАТЕЛІВ

1. Не залишайте дітей без нагляду.
2. Перевірте обладнання, природні матеріали, щоб запевнитися у відсутності чинників, що можуть спричинити травмування. Особливо уважно обстежте пісок: у ньому можуть міститися скло та гострі металеві предмети.
3. Огляньте маршрут пішого переходу, перевірте наявність відкритих підвалів, каналізаційних люків, ям, електрощитів, недобудованих об'єктів, стоянок автотранспорту тощо.
4. Виконуйте правила дорожнього руху.
5. Проаналізуйте місце пішого переходу на предмет оцінки інтенсивності дорожнього руху.
6. Пам'ятайте, отруйні гази машин – небезпечні для дітей.
7. Перебуваючи на вулиці і ставши учасником дорожньо-транспортного руху, діти повинні виконувати Правила дорожнього руху:
 - рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках, тримаючись правого боку;
 - за межами населених пунктів, рухаючись узбіччям чи краєм проїзної частини, йти назустріч руху транспортних засобів;
 - переходити проїзну частину тільки у місцях пішохідних переходів, а в разі їх відсутності – на перехрестях по лініях тротуарів або узбіч;
 - у місцях, де рух регулюється, керуватися тільки сигналами регулювальника чи світлофора;
 - виходити на проїзну частину з-за транспортних засобів, впевнившись у відсутності інших транспортних засобів, що наближаються;
 - чекати транспортний засіб тільки на посадкових майданчиках (зупинках), тротуарах, узбіччях, не створюючи перешкод для дорожнього руху;

– у разі наближення транспортного засобу з увімкненим проблісковим маячком червоного або синього кольору чи спеціальним звуковим сигналом треба утриматися від переходу проїзної частини або негайно залишити її;

– категорично забороняється вибігати на проїзну частину, влаштовувати ігри на проїзній частині або поблизу неї, переходити проїзну частину поза пішохідним переходом, встановленими місцями.

8. Дозуйте обсяг фізичного навантаження на організм дитини дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова Т. Формуємо практичні навички безпечної поведінки дошкільників через експериментування, досліди та моделювання уявних ситуацій. *Безпека життєдіяльності*. Київ : Основа, 2016, № 6. С. 10-14.
2. Александрова Т. Ф. «Тиждень безпеки дитини» – захід формування у дошкільників практичних навичок з безпеки життєдіяльності: методичний посібник. Кіровоград, 2013. 115 с.
3. Андрущенко Т. Туризм – нетрадиційна форма оздоровлення. *Дошкільне виховання*, 2007. № 7. С. 19-20.
4. Андреева Т. Т. Використання різних методів та прийомів у формуванні практичних навичок з безпеки життєдіяльності у дітей 6 року життя. *Безпека життєдіяльності*. Київ : Основа, 2016, № 12. С. 15-17.
5. Артемова, Л. В., *Окружающий мир в дидактических играх дошкольников*. Москва, 1992. 45 с.
6. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція від 12 січня 2021 року. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
7. Безпека життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навчально-методичний посібник. О. Карпенко, Л. Загоруйко. Київ, 2016. С. 24–43.
8. Беленька Г. В., Богиніч О. Л., Машовець М.А. *Здоров'я дитини від родини*. Київ : СПД Богданова А М., 2006. 220 с.
9. Бірук І. Навчаємо азбуки безпеки під час проектної діяльності. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. Київ : МЦФЕР, 2016, № 3. С. 29-39.
10. Богданова З. Подарим дітям канікули. *Туризм : практика, проблеми, перспективи*. 2003. №4. С. 44-45

11. Богініч О. Л. Оздоровча педагогіка : Вдосконалення малих форм активного відпочинку. *Дошкільне виховання*. 2002. № 7. С. 18-19.
12. Богініч О.Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри. Київ : СП «ЧИП». 2001. 140 с.
13. Богініч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух. Київ : Кобза, 2003. 192 с.
14. Богуш А. Безпека дитини в довкіллі. *Дошкільне виховання*. Київ : Світич, 2013, № 4. С. 4-6.
15. Борусевич Л. Проектування в освітньому процесі. Міні-проект «Школа безпеки». *Палітра педагога*, 2012. № 1.
16. Бунда Т. Правила дорожнього руху: цікаво і корисно. *Палітра педагога*, 2011. № 5.
17. Вілігорський О.М. Аспекти планування та організації туристичної діяльності дошкільника в умовах сучасного закладу освіти. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання і спорт*. Чернігів, 2009. Вип. 64. С. 111–113.
18. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2019. 467.
19. Вільчковський Е.С. Денисенко Н.Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 156 с.
20. Выготский Л. С. Вопросы детской психологии. СПб.: Союз, 1997. 316 с.
21. Грибова В. Абетка харчування: шлях до здорового способу життя. *Палітра педагога*, 2009. № 6.
22. Грицишина Т. І. Маленькі туристи. Краєзнавство і туризм у дошкільному закладі. [упоряд. Т. Вороніна.] Київ : Ред. загальнопед. газ., 2004. 128 с.

23. Грицюк Л. А., Каротаєва М. І. «Безпека життєдіяльності дошкільника». Київ, 2003. С. 7–8.
24. Джемула Г. Будемо друзями вогню! *Вихователь-методист дошкільного закладу*. Київ : МЦФЕР, 2019, № 2. С. 60-63.
25. Джемула Г. Будьмо обережні! *Палітра педагога*, 2012. № 1.
26. Дитина у сучасному соціопросторі : навчальний посібник / Т.О. Піроженко, С. О. Ладивір, К. В. Карасьова [та ін.]; за ред. Т. О. Піроженко. Київ : Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 272 с.
27. Долиніна О. Пріоритетний аспект роботи – безпека життєдіяльності дитини. *Дошкільне виховання*. Київ : Світич, 2013, № 4. С. 7-9.
28. Дубогай О.Д., Маковецька Н.В., Погребняк Н.В. Оздоровлення дошкільнят, або Канікули влітку. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2005. 228 с.
29. Екологія і безпека життєдіяльності. Термінологічний словник-довідник / За ред. І. І. Дуднікової. Київ : Вища школа, 2005. 257 с.
30. Єніна Л. Літній тиждень безпеки. Орієнтовний план. *Палітра педагога*, 2006. № 2.
31. Жарченко Г., Шаповал Г. Плануємо роботу з безпеки дошкільнят. *Дошкільне виховання*. Київ : Світич, 2013, № 4. С. 22-25.
32. Журавель В. І. Організація культурно-оздоровчої роботи в дошкільних навчальних закладах. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2011. С. 43-46.
33. Журавель В. І. Форми повсякденної роботи з фізичного виховання в дошкільному навчальному заклад. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. С. 55-59.
34. Заїка Л. Навчання дошкільників елементів самострахування під час занять фізичними вправами. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, 2011. № 3. С. 30-38.
35. Закон України «Про дошкільну освіту» Режим доступу: <https://zakon.help/law/2628-III>

36. Канафоцька Л. Я залишився сам удома. Інтелектуально-розважальна гра. *Дошкільне виховання*, 2010. № 1.
37. Карнаух Л. П. Виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі : дис. канд. пед. наук : 13.00.08 – дошкільна педагогіка. Умань, 2010. 252 с.
38. Котик М. А. Психология и безопасность. Таллин: Валгус, 2010. 122 с.
39. Круцевич Т. Ю. Оптимізація рухової активності дітей старшого дошкільного віку в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди*. Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2008. С. 88-90.
40. Левківський К. М. Забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Київ, 2004. 16 с.
41. Литвиненко І. Як говорити з дитиною про тероризм. *Палітра педагога*, 2011. № 3. С. 6-10.
42. Лохвицька Л. В. Безпечне розвивальне середовище дошкільного навчального закладу – першооснова для безпеки життєдіяльності дітей-дошкільників. *Безпека життєдіяльності*. Київ : Основа, 2015, № 4. С. 7-11.
43. Лохвицька Л. В. Вплив комплексної навчально-виховної роботи з безпеки життєдіяльності на становлення особистості в дошкільному віці. *Безпека життєдіяльності*. Київ : Основа, 2015, № 5. С. 9-13.
44. Лохвицька Л. В. Зміст освітньо-виховної роботи з охорони, збереження і зміцнення здоров'я та безпеки життєдіяльності з дітьми у дошкільному навчальному закладі. *Безпека життєдіяльності*. Київ : Основа, 2016, № 2. С. 9-12.
45. Лохвицька Л. В. Основи безпечної поведінки закладаються в дошкільному віці. *Безпека життєдіяльності*. 2012. № 1. С. 15-18.
46. Лохвицька Л. В. Програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе

треба дбати» / Л. В. Лохвицька. Тернопіль : Мандрівець, 2014. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/pro-sebe-treba-znati-pro-sebe-treba-dbatilokhvitska.pdf>

47. Лохвицька Л. В. Фундамент безпеки життєдіяльності дітей – здоров'язберігальне середовище дошкільного навчального закладу. *Безпека життєдіяльності*. Київ : Основа, 2015, № 7. С. 8-12.

48. Лісіченко О. Безпека життєдіяльності: формуємо навички в дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. Київ : МЦФЕР, 2018, № 4. С.48-56.

49. Макаренко Л. В. Формування навичок безпеки життя в контексті самореалізації особистості дошкільника. *Педагогічний дискурс*. Вип. 13. С. 414–418.

50. Маковецька Н.В., Коваленко Ю.О. Особливості організації фізкультурно-оздоровчої діяльності в дошкільному закладі з використанням засобів туризму. *Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова*. Харків, 2007. № 6. С. 191-195.

51. Моніторинг здоров'я учнів ЗНЗ: методичний посібник за ред. В. І. Шахненко. Дрогобич, 2008. 24 с.

52. Мошкин В. Н. Закономерности воспитания культуры безопасности. *Основы безопасности жизни*, 2015. № 7. С. 12– 14.

53. Ніколаєнко В. Наука для Незнайка. Тематичне заняття у старшій групі. *Палітра педагога*, 2006. № 1.

54. Ніколаєнко В. Як від лиха вберегтися. Заняття-гра. *Дошкільне виховання*, 2006. № 10.

55. Пангелова Н.Є., Мазоха Д.С. Фізична підготовка дітей старшого дошкільного віку в процесі занять з елементами туризму. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди*. Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2008. С. 98-100.

56. Піроженко Т. О., Хартман О. Ю. Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом». Київ : Видавництво «Алатон», 2016. 32 с.
57. Поліщук В. Інтеграція фізичного і розумового виховання старших дошкільників в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності. *Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту*. Львів, 2005. Вип. 9, т. 1. С. 277–280.
58. Пометун О. Інтерактивні методики та системи навчання. Київ, 2007. С. 27–33.
59. Формування правильного стереотипу поведінки дошкільнят задля збереження життя і здоров'я / Укладачі: Шевченко В.С., Козєєва С.Я. Глухів : ДНЗ «Ромашка» 2013. 60 с.
60. Шавровська В., Шавровська Н. Наука життя – в дії. *Палітра педагога*, 2011. № 1.

ДОДАТКИ

Додаток А

Піший перехід 1. Тема: «На гостини до білки»

Мета: удосконалювати вміння дітей ходити у природньому темпі в два переходи (по 15-20 хв) з активним відпочинком між ними, вправляти в умінні ходити один за одним, розвивати зосереджену увагу; виховувати товариські стосунки та повагу до природи; розширити уявлення дітей про розмаїття грибів в рідному краї; вчити дітей розрізняти їстівні та неїстівні гриби.

Матеріал: листівка, костюм білочки, м'яч, зображення грибів, кошики.

Попередня робота: заняття з природи «Гриби нашого краю», перегляд мультфільмів на тему «Гриби», відгадування загадок, читання віршів про гриби, дидактичні ігри.

Хід переходу

I. Організаційний момент.

Вихователь. Дітки, нам сьогодні на пошту прийшов лист від білочки. Давайте його прочитаємо.

«Доброго дня любі діти, у мене трапилась біда. Річ у тім, що з'явилися гриби у лісі, але я не знаю який їстівний гриб, а який ні. Дуже боюсь нашкодити своєму здоров'ю. Прийдіть до мене у гості та допоможіть зібрати правильні грибочки»

Вихователь. Дітки, ми допоможемо білочці? (Так). Для цього нам треба пройти до лісу. Давайте з вами встанемо парами та вирушимо у подорож. Перехід до лісу парами із зупинками за сигналом вихователя (2 – 3 зупинки), ходьба один за одним. Біг один за одним у середньому темпі.

II. Основна частина.

Вихователь. Ось ми і в лісі, давайте погукаємо нашу білочку.

Білочка. Добрий день малята, дякую, що відгукнулися на мій лист. Я пропоную нам з вами трішки пограти. Гра називається, «Збери у кошики гриби». Для цього нам потрібно розділитися на дві команди. Бачите скільки

навкруги грибів, кожна команда повинна набрати у свої кошики лише їстівні грибочки, 1 – 2 – 3 почали. Молодці малята, впорались із завданням. А розкажіть мені які гриби ви зібрали та чому не можна їсти отруйні гриби. Розповіді дітей про їстівні гриби та про небезпеку отруйних грибів.

Р/г: «Їстівні - неїстівні».

Білочка. Гарно ви розповідали, але я нічого не запам'ятала. Давайте ми з вами пограємо у ще одну «Їстівні – неїстівні гриби». Я буду називати грибочки, а ви маєте якщо їстівний гриб, то впіймати м'ячика, а якщо ні, то відкинути його. Молодці малята і з цим завданням впорались.

Дидактична гра: «Звуки лісу»

Вихователь. Дітки, ми з вами зараз у лісі, давайте послухаємо які звуки тут бувають. (подув вітерець, пташки співають, шум машин, дзигчання комашок). Які звуки вам найбільше сподобались? Чому?

Р/г: «Білчата». Хід гри: діти виконують рухи за змістом.

В лісі де дуби кошлаті

Живе білочок багато

Один, два, три, чотири, п'ять

Як же їх порахувать?

Білки бігали, стрибали

Потім всі у коло стали

Веселились, танцювали,

Шишки й жолуді збирали

Годі, Білки пустувати

Слід запаси поскладати

Гарно всі в рядок ставайте

Й у дупло запас кидайте

Розмахніться та як слід

У дупло запас метніть.

Білочка. Дітки, ви великі молодці! Я тепер зрозуміла які бувають отруйні гриби, а які їстівні. Дякую вам малята! Але нам вже час прощатись. До нових зустрічей.

Вихователь. А тепер давайте пограємось у ігри, які вам подобаються найбільше. (Самостійна рухова діяльність дітей)

III. Заключна частина.

Вихователь. Час нам вже повертатись у наш дошкільний заклад. Давайте встанемо парами та покрокуємо до нього.

Піший перехід 2. Тема: «Небезпечні домашні тварини»

Мета: закріпити знання та навички безпечної поведінки при зустрічі з безпритульними тваринами; розвивати вміння спостерігати за тваринами, виховувати любов до тварин, відповідальність за них і дбайливе ставлення до них; з'ясувати значення терміна «волонтери тварин»; розвивати мовленнєві вміння, мислення, увагу; виховувати інтерес до природи та бажання піклуватися про домашніх тварин; продовжувати вчити дітей ходити парами у середньому темпі; удосконалювати вміння ходити, стрибати, лазити, перелізати, бігати; закріпити правила поведінки на вулиці.

Матеріал: м'яч, корм для тваринок, наголівники для гри «Котик та мишка», нагруднички з мордочками різних собачок.

Попередня робота: Заняття: «Домашні тваринки», перегляд мультфільму, дидактичні ігри «Що не можна робити з тваринками», інтерактивна гра: «Як не статися біді», перегляд ілюстрацій, слухання художньої літератури.

Хід переходу

I. Організаційний момент.

Вихователь. Дітки, сьогодні ми з вами вирушимо у подорож до тваринок у яких немає нажалі домівки. Як називаються такі тваринки? Чим ми люди можемо їм допомогти? Так ми з вами приготували маленькі

подарунки для таких тваринок, тож давайте швидше відправимось у подорож. Ходьба парами, ходьба в колоні із зміною ведучого, ходьба із зміною темпу.

II. Основна частина.

Вихователь. Дітки, давайте з вами познайомимось з тваринками. (Експерсія по притулку для тварин).

Вихователь. А тепер я пропоную вам пограти у гру «Кіт чи собака». У мене є такий чарівний м'яч. Ваше завдання: хто впіймає м'ячик має відповісти хто це котик або собачка. Отже, розпочинаємо:

- ✓ охоронець;
- ✓ майстер підкрадання;
- ✓ любить багато спати;
- ✓ любить вмиватися;
- ✓ муркотун;
- ✓ його легко дресувати;
- ✓ не любить купатися;
- ✓ приносить капці;
- ✓ має чутливі вуса;
- ✓ любить прогулянки на вулиці.

Вихователь. Молодці малята впорались із завданням. Тепер я вам пропоную пограти у рухливу гру: «Котик і мишка».

Вихователь. Молодці малята. Гарно гралися. Ну що ж давайте ми з вами згадаємо правила поводження з тваринками які мешкають на вулиці та дворі. Отже, гра наша «Так чи ні», якщо так ми з вами плескаємо в долоні, якщо ні то тупотимо ніжками. Розпочинаймо:

- ✓ Коли ми бачимо безпритульну тваринку ми кидаємо в неї палки або каміння;
- ✓ Годуємо тваринок разом з батьками;
- ✓ Забираємо у тваринок їх їжу, коли вони їдять;
- ✓ Чіпаємо тваринок руками, гладимо їх;
- ✓ Ображаємо тваринок, кричимо на них

Вихователь. От молодці малята, всі гарно знають правила поведження з тваринками. А тепер я пропоную вам пограти у рухливу гру: «Ми собачки швидкі і веселі».

Вихователь. Молодці малята, впорались з грою. Дітки, ви всі великі молодці. Ми ж з вами приготували подарунки для наших братів менших, давайте віддаймо корм для тварин нашому екскурсоводу.

Вихователь. Дітки, а у вас вдома є тваринки? Розкажіть про них нам. (Розповіді дітей про їх домашніх улюбленців)

Вихователь. Дуже гарні розповіді, дякую вам! А тепер я пропоную трішки погуляти по території притулку. (Самостійна активність дітей)

III. Заключна частина.

Вихователь. Всі сьогодні були активні, а чи всім сподобалось? Що вам найбільше запам'яталось? Які правила безпеки ми маємо дотримуватись? Молоці, а тепер вирушаємо до дошкільного закладу. Ходьба парами, ходьба в колоні із зміною ведучого, ходьба із зміною темпу.

Піший перехід 3. Тема: «До світлофора Моргайка»

Мета: Продовжувати вчити дітей ходити парами в середньому темпі. Вірно себе поводити на вулиці. Спостерігати за рухом транспорту, переходити вулицю, на відповідний сигнал світлофора; закріплення правил дорожнього руху.

Матеріал: макети дорожніх знаків, рулі, наголівники горобців.

Попередня робота: заняття з БЖД: «Правила дорожнього руху», слухання художнього слова, перегляд мультфільмів, рухливі ігри, дидактичні ігри: «Назви дорожній знак», «Так/ні», «Світлофор», перегляд сюжетних картинок, сюжетно – рольова гра: «Водії», спостереження за пішоходами, машинами.

Хід переходу

I. Організаційний момент.

Вихователь. Доброго дня, малята! Сьогодні ми з вами вирушаємо у подорож до світлофора Моргайка. Він приготував нам який сюрприз, тому швиденько встаємо парами та пішли до нього в гості. Ходьба по тротуару парами.

II. Основна частина.

Вихователь. Ось ми прийшли до дороги. А скажіть будь – ласка чи безпечно це місце для дітей? Які небезпеки тут чатують? Молодці малята. Ось і наш світлофор Моргайка. Скажіть будь – ласка навіщо нам світлофори? А що сталося якби не було світлофора? А якщо ми бачимо, що поруч немає світлофора хто наш наступний помічник? Молодці, а навіщо нам знаки? А для кого ці знаки? Ох які ж ви розумні, а давайте пограємо у гру: «Правильно - неправильно». Якщо твердження вірне то ми плескаємо, якщо неправильне, то стрибаємо на місці. Отже, розпочинаємо:

✓ Якщо нам треба перейти дорогу по зебрі, то ми спочатку дивимось ліворуч, а потім праворуч;

✓ Під час червоного світла світлофора ми переходимо дорогу;

✓ Можна гратися біля дороги м'ячиком;

✓ Переходимо дорогу на зелене світло;

✓ Дорогу переходимо в будь – якому місці;

✓ Переходити дорогу краще бігом;

✓ Переходимо дорогу тримаючи руку батьків або дорослих;

Вихователь. Молодці малята, впорались із завданням. Я вам пропоную поспостерігати, як працює наш товариш Моргайка.

✓ Як поводить себе машини під час червоного світла?

✓ Чим відрізняється піший світлофор від світлофора для машин?

✓ Навіщо жовте світло у світлофора?

✓ Подивіться чи всі пішоходи правильно переходять дорогу?

✓ Навіщо машини зупиняються?

Вихователь. Так дітки, я вам пропоную пограти у гру: «Назви дорожній знак». Ваше завдання буде, подивитися на дорожній знак та сказати навіщо він потрібний.

- ✓ Знак: «Пішохідний перехід»
- ✓ Знак: «Велосипедна доріжка»
- ✓ Знак: «Велосипедам проїзд заборонений»
- ✓ Знак: «Пішоходам заборонено ходити»
- ✓ Знак: «Увага, діти!»

Вихователь. Моргайку дуже подобаються ваші відповіді. Він зрозумів, що ви знаєте правила дорожнього руху. Він приготував вам сюрприз, але для цього нам потрібно повернутися до дошкільного закладу. Встали швиденько парами і покрокували до дитячого садка. Ходьба парами по тротуару.

Вихователь. Молодці малята, всі сьогодні гарно відповідали, а тепер настав час грати з нами світлофором Моргайком. Гра наша називається: «Червоний, жовтий, зелений» (дія за сигналом)

Вихователь. Молодці, наступна наша гра: «Горобці і автомобілі»

III. Заключна частина.

Вихователь. Всі дуже гарно грали та відповідали. Що вам найбільше сподобалось? Які труднощі у вас виникли? Які знаки, ми тепер гарно знаємо та пам'ятаємо? Хто наші головні помічники на дорозі?

Піший перехід 4. Тема: «Вогонь наш – вогонь наш ворог»

Мета: продовжувати вчити дітей ходити парами в середньому темпі. Вірно себе поводити на вулиці; уточнити, систематизувати і поглибити знання дітей про правила пожежної безпеки, формувати звички їх дотримання; познайомити дітей з професією пожежник та пожежною машиною; розвивати логічне мислення, пам'ять, мовлення, увагу; виховувати впевненість у своїх діях, викликати бажання дітей бути завжди обережним.

Обладнання: дидактична гра: «Служба допомоги», дидактична гра: «Кого викликати у разі небезпеки», м'яч, макет хатинок, 2 відерця, тазок.

Попередня робота: перегляд мультфільму, читання художнього слова, заняття: «Вогнедишний дракончик і пожежна безпека», вирішення проблемних ситуацій, дидактичні ігри: «Як виникає пожежа», розгляд сюжетних ілюстрацій, сюжетно – рольова гра: «Пожежники», екскурсія до пожежної частини.

Хід переходу

I. Організаційний момент.

Вихователь. Дітки, сьогодні ми з вами підемо у подорож до нашого парку. Там на вас будуть чекати маленькі сюрпризи. До місця прогулянки діти ідуть в колоні по-одному, парами, зграйкою. Ходьба широким та дрібним кроком: на носках, у напівприсіді; з високим підніманням колін; приставним кроком лівим і правим боком. Біг у середньому темпі, що чергується з ходьбою.

II. Основна частина.

Вихователь. (Звук мобільного телефону) Дітки, подивіться я отримала листа на телефон. Нам пише пожежник, давайте послухаємо, що він нам пише: «Доброго дня дітки, я знаю, що нещодавно були у пожежній частині, там ви познайомилися з моєю професією та нашим обладнанням, а мені цікаво що ви запам'ятали і чи зможете ви діяти у екстреній ситуації» Дітки, як ви думаєте ми впораємося із завданнями пожежника? Тож давайте подивимось перше завдання, наша перша гра називається: «Кого викликати у разі небезпеки», ми з вами будемо дивитися на такі картинки і маємо назвати кого ми будемо викликати.

Вихователь. Молодці малята, впорались із першим завданням. Наступне завдання це «Служби допомоги». У нас тут багато картинок, ми з вами маємо назвати номер служби, хто там працює, їх основне обладнання та машину. Отже, розпочинаємо:

- ✓ Номер 101, пожежник, пожежна машина, вогнегасник;

- ✓ Номер 102, поліцейський, поліцейська машина, кайдани;
- ✓ Номер 103, машина швидкої допомоги, лікар, стетоскоп.

Вихователь. Молодці малята, дуже швидко впорались із завданням.

Тепер я вам пропоную пограти у гру: «Так чи ні». У мене є цей чарівний м'яч, хто впіймає м'яч повинен сказати правильне твердження чи ні.

- ✓ Із сірниками можна гратись;
- ✓ Можна підпалювати суху травичку;
- ✓ У разі виникнення вогню треба телефонувати у пожежну частину;
- ✓ Можна вмикати всі електроприбори одночасно;
- ✓ Можна жартома телефонувати до пожежників;
- ✓ Газова плита та праска не іграшки для дітей;

Вихователь. Які розумні дітки, молодці впорались із цим завданням. А тепер давайте ми з вами уявимо, що відбулася пожежа прямо тут, що ми маємо робити? (Відповіді дітей)

Вихователь. Молодці малята, а тепер давайте пограємо у гру: «Тупаємо, плескаємо», я буду показувати вам різні картинки, якщо цей предмет потрібен пожежнику то ви плескаєте у долоньки, якщо не потрібен то тупаєте ніжками.

Вихователь. Ось які ви молодці, все вірно сказали. А тепер я пропоную вам пограти у гру: «Гасіння». Давайте розділимося на дві команди. Під деревом стоїть пласка модель хатки. Навпроти біля цього дерева розміщені 2 відерця, на підлозі озеро. Потрібно набрати води з озера, швидко добігти, вилити водичку на хатинку і передати відерце наступному рятувальнику.

Вихователь. Молодці малята, дуже спритні ви у нас. Думаю нашому пожежникові сподобалось як ви сьогодні відповідали та грали. Я напишу йому, що ви всі добре запам'ятали та зможете зробити так, щоб трапилось біди. Але нам вже час повертатися у дошкільний заклад.

III. Заключна частина.

Вихователь. Що ми сьогодні робили? Які правила пожежної безпеки ви знаєте? Чи можна грати сірниками діткам? Який номер ми набираємо у разі небезпеки?

Піший перехід 5. Тема: «В лісі гуляй, про безпеку пам'ятай»

Мета: закріпити знання дітей з основними правилами безпечної поведінки в лісі; уточнити знання дітей про небезпеку від комах, кліщів, змій, що слід робити при укусах комах, що слід робити для захисту від кліщів та при їх укусах, що слід робити при укусах змій; розвивати та збагачувати словниковий запас учнів; виховувати бережливе ставлення до лісі, всього живого.

Обладнання: наголівники для рухливих ігор, позначки смайлики (посміхається, похмурий), картинки (Павучок, кліщі, змія), дидактична гра: «Збираємося у похід»

Попередня робота: заняття: «Природа твій друг, природа твій одяг», сюжетні картинки, перегляд мультфільмів, слухання художнього слова, дидактичні ігри.

Хід переходу

I. Організаційний момент.

Вихователь. Добрий день дітки! Сьогодні ми з вами вирушимо у ліс до друга Лісовичка. Він на нас уже чекає! Перехід до парку в колоні по одному, парами; перешикуванням; зграйкою; ходьба малим та широким кроком; змійкою, з високим підніманням колін. Звичайна ходьба. Біг у пов. темпі на 150 м.

II. Основна частина.

Лісовичок. Привіт малята! Я рад вас вітати у моєму лісі. Сьогодні я вирішив перевірити наскільки ви добре знаєте правила поводження у лісі. Я пропоную вам назвати тварин які можуть бути небезпечними? (Кліщі, змії, павучки) Молодці малята, а що ж робити якщо вже трапилась біда і вас укусила змія?

Відразу ж видавити з ранки краплю крові з отрутою і висмоктує кров із ранки впродовж півгодини, весь час спльовуючи (але це можна робити, коли у роті немає поранень). Потім щільно перев'яжи руку чи ногу вище за місце укусу, але так, щоб вона не заніміла. І негайно до лікарні.

Лісовичок. Молодці малята! Давайте з вами пограємо у гру: «Правильно - неправильно», якщо правильно то плескаємо у долоньки, якщо не правильно тупотимо ніжками

- ✓ Дивитися під ноги;
- ✓ Чіпати дитинчаток тварин
- ✓ Йти чітко по доріжці;
- ✓ Можна годувати тваринок;
- ✓ Не шуміти;
- ✓ Можна відходити від дорослих;
- ✓ Можна чіпати павутинки.

Вихователь. Молодці малята, дуже швидко відповіли на всі запитання. Давайте ми з вами пограємо у рухливу гру: «Хитра лисиця».

Лісовичок. Молодці, гарно грали, а тепер давайте з вами підемо до озерця і пригадаємо правила безпеки біля водоймищ. Гра наша буде називатись: «Можна – неможна». У вас є ось такі позначки смайлик який посміхається ми показуємо якщо можна роботи і похмурий смайлик, якщо не можна:

- ✓ Можна пити воду з водоймища;
- ✓ Купатися можна лише з батьками;
- ✓ Треба кидати каміння у воду;
- ✓ До водоймища близько без дорослих не можна;
- ✓ Кидати сміття у воду;
- ✓ Плавати можна біля суші, тобто де стоять твої ніжки;

Вихователь. Молодці малята, дуже гарно впорались із завданням. Я вам пропоную пограти у гру: «Мисливці та зайці»

Лісовичок. Я вам пропоную пограти у гру: «Збираймося у похід», ваше завдання зібрати всі необхідні речі до походу.

Лісовичок. Молодці малята, я вам пропоную вам розповісти про небезпечні рослини у лісі. (Розповіді дітей)

Вихователь. Молодці малята! Нам вже час прощатись та повертатись до дошкільного закладу. Давайте скажемо до побачення Лісовичку.

III. Заключна частина.

Вихователь. Де ми сьогодні були? Які правила безпеки ми сьогодні повторювали? Що вам найбільше сподобалось? Що було важко?

Сюжетно-рольова гра «Абетка пішохода»

Мета: Формувати навички безпечної поведінки на дорозі, вулиці; закріплювати знання з правил дорожнього руху; вчити розрізняти дорожні знаки та їх значення; розширювати знання дітей про громадський транспорт і призначення світлофора; збагачувати словниковий запас, сприяти розвитку мовлення, закріплювати знання про професії: водій, регулювальник, лікар; виховувати дисциплінованість, культуру пішохода, відповідальність за наслідки своїх дій на дорозі.

Обладнання: костюм «Регулювальник», костюм світлофор, регулювальний жезл, іграшкові рулі, переносні дорожні знаки, світлофор, 3 кошика, м'ячі, полотно «Пішохідний перехід», килимок «Місто», ляльки, іграшкові машинки, шаблони «Види транспорту», набір дорожніх знаків.

Хід

Усі мають пам'ятати,
Що на дорозі не варто жартувати.
У грі повторимо ми правила дорожні
І будемо завжди всі обережні.

Вихователь: Сьогодні на занятті ми з вами пограємо в сюжетно – рольову гру «Абетка пішохода». Але спочатку давайте повторимо правила дорожнього руху.

- Коли ми виходимо на вулицю, ким ми стаємо? (Пішоходами)
- Як називається частина дороги по якій рухається пішохід? (Тротуар)

1. Знає будь – яка дитина:

Йти не можна, де машини.

Тому Коля і Тамара

Йдуть собі по тротуару.

2. Тротуари – це доріжки,

Ми по них ідемо пішки.

Всі, хто тротуаром ходить,
Звуться просто – пішоходи.

Вихователь: – Де ми можемо переходити дорогу? (На пішохідному переході, по підземному переходу).

А я зебра не проста:

Без копит і без хвоста,
Лиш біленькі смужки маю.

Я лежу, а не гуляю.

Хочеш перейти дорогу?

– Я прийду на допомогу. (*демонструє знак «Пішохідний перехід»*)



Там, де вулиця широка

І машини в три потоки,

Відшукає пішохід

Знак «Підземний перехід».

Вниз по сходинкам спустився,

Під землею опинився,

Коридором перейшов,

Вихід з-під землі знайшов.

Пішохід веселий, радий –

Шумна вулиця позаду.

(*демонструє знак «Підземний перехід»*).



– Погляньте на цей знак (*демонструє знак «Рух пішоходів заборонено»*).

Якщо бачить пішохід
Знак в червоному кружечку,
Чоловічок не йде –
Рухатися небезпечно.



– Якого кольору цей знак і що ви бачите на ньому?

Діти: Знак червоний, чоловічок перекреслений.

– Правильно, червоний колір попереджає нас про небезпеку, а перекреслена людина говорить про те, що йти не можна. Як цей знак називається?

Діти: «Рух пішоходів заборонено».

Рухлива гра «Спритний пішохід».

Мета: Закріплювати знання про кольори світлофора, їх значення, розвивати спритність, влучність.

Обладнання: 3 кошики по кольорам світлофора, м'ячі, музичний супровід.

Хід гри: Пішоходи переходять дорогу. Перейти означає закинути м'яч в зелений кошик. Потрапив в червоний – не перейшов, вибуваєш. Потрапив в жовтий – можеш кинути м'яч ще раз.

Вихователь: – Відгадайте загадку.

Стій! Машина рухаються!

Там, де зійшлися шляхи,

Хто допоможе вулицю людям перейти? (Світлофор)

– Що позначають кольори світлофора?

(Відповіді дітей)

4.Світло червоне – це небезпека,

Їде машина десь недалеко.

Стій, ані руш, подожди!

І на дорогу не йди!

5.Жовтий колір – зачекай,

Зміни будуть скоро:

Загориться іншим світлом

Око світлофора!

6. А зелений – можна йти,

Бо машин немає.

Молодець на світлофор

– Всім допомагає!

Рухлива гра «Світлофор»

Мета: вчити співвідносити дії з кольором світлофора, розвивати увагу, швидкість реакції, кмітливість.

Обладнання: світлофор, музичний супровід.

Хід гри: вихователь розташовується в середині залу зі світлофором. Діти вільно пересуваються по кімнаті. Якщо на світлофорі загоряється червоний – діти зупиняться. Якщо жовтий – починають повільно рухатися. Якщо зелений – бігають. Зупинятися необхідно стрибком так, щоб не

штовхнути дитину попереду («не скоїти аварії»). Діти, які зіштовхнулися – вибувають з гри.

Вихователь: Наступна загадка, давайте її відгадаємо.

Я правдиво вам скажу,
Всім це місце я вкажу.
Друзі, слово честі, –
Де схрестилися дороги,
Рух порядок має строгий -
Там і (Перехрестя).

Перехрестя бувають регульовані і нерегульовані. На регульованих перехрестях стоять світлофори. На нерегульованих перехрестях учасники руху керуються дорожніми знаками.

Рухлива гра «Перехрестя»

Мета: Закріплювати правила дорожнього руху, знання дорожніх знаків, розвивати увагу, швидкість

Обладнання: форма світлофора, свисток, картки з транспортом, музичний супровід.

Хід гри: ведучий – світлофор стоїть в центрі перехрестя. Інші діляться на 2 групи: автомобілі і пішоходи. Свисток світлофора: перехрестя оживає (йдуть пішоходи, рухається транспорт). Регулювальник свистить і називає ім'я порушника. Порушники вибивають з гри. Перемагають ті, хто вміє ходити по вулиці.

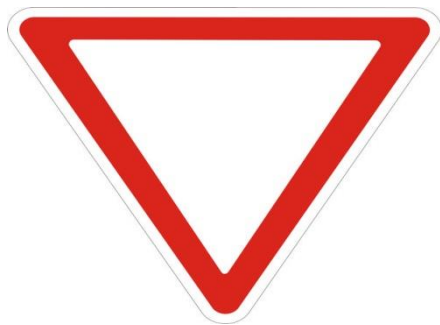
Вихователь: Добрий друг наш – знак дорожній

Ставиться не так собі,
Як подружиться з ним кожен,
Допоможе він тобі.
Щоб не трапилося всяке,
Шанувати треба знаки.

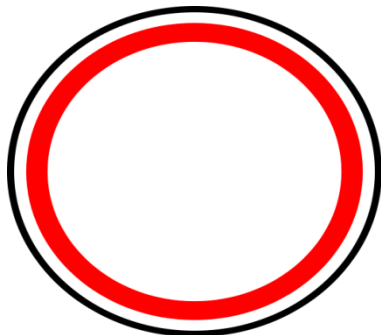
Давайте пригадаємо, які ще дорожні знаки ви знаєте. (Вихователь показує знак, діти відгадують і розказують вірші).

Знак «В'їзд заборонений»

Знак водіїв лякає,
В'їзд машин забороняє!
Не намагайтеся зопалу
Їхати повз цегли!

Знак «Поступися дорогу»

Якщо бачиш цей знак,
Знай, що він не просто так.
Щоб не було проблем,
Поступися дорогу всім!

Знак «Рух заборонено»

Цей знак не дуже строгий,
Коли стоїть він на дорозі.

Він скаже нам: «Друзі,
Їздити тут зовсім не можна!»

Знак « Діти »



Цей дорожній знак
Знають всі на світі.
Він кличе, він просить:
«Обережно - діти!»

Знак «Лікарня»



Якщо вам потрібно лікуватись,
Знак підкаже, де лікарня.
Сто серйозних лікарів,
Там вам скажуть: «Будь здоров».

Знак «Місце зупинки»



У цьому місці пішохід
 Терпляче транспорту чекає.
 Він хоче стати пасажиром,
 Бо втомився крокувати.

Вихователь: – Давайте, одразу, пригадаємо правила поведінки на зупинці.

(Відповіді дітей)

1. На зупинці не можна бігати, штовхати людей, кричати.
2. Не можна вибігати на проїжджу частину.
3. Не смітити.

– Молодці, а як правильно обходити транспорт?

(Відповіді дітей)

Вихователь: І тролейбус, і автобус

Ззаду лиш обходить пробуй,

А спереду – лише трамвай!

Як табличку пам'ятай!

Знак «Пункт харчування»



Якщо вам потрібна їжа,
 То завітайте сюди.
 Гей, шофер, увага!
 Скоро пункт харчування!

Дидактична гра «Постав дорожній знак»

Мета: Закріплення знання деяких дорожніх знаків, розвивати швидкість реакції.

Обладнання: килимок «Місто», дорожні знаки, музичний супровід.

Хід гри: Дітям пропонується на ігровому полі з зображенням доріг, пішохідних переходів, залізничного переїзду, адміністративних і житлових будівель, автостоянки, перехресть правильно розставити дорожні знаки. Наприклад: біля дитячого садка – знак «Обережно, діти!», у кафе – «Пункт харчування». Виграє той, хто швидше і правильніше розставить усі знаки.

Рухлива гра «Водії на старт»

Мета: Закріплювати правила дорожнього руху, знання дорожніх знаків, розвивати увагу, швидкість реакції.

Обладнання: костюм регулювальника, іграшкові рулі, дорожні знаки, картки «Транспорт», музичний супровід.

Хід гри: На підлозі будується вулиця. На ній дорожні знаки. Треба проїхати по вулиці, не порушуючи дорожніх знаків. Зустрівши на шляху знак, діти називають його і пояснюють значення. Регулювальник стежить за правильністю проходу траси.

Вихователь: Ми сьогодні добре провели час, згадали правила дорожнього руху, вивчили нові дорожні знаки, повторили правила поведінки на дорозі, на зупинці. А давайте перевіримо, що ви запам'ятали.

Дидактична гра «Слухай – запам'ятовуй»

Мета: Закріпити знання правил дорожнього руху, дорожніх знаків.

Обладнання: жезл.

Хід гри: У вихователя жезл для регулювання дорожнього руху. Вихователь дає жезл одному з дітей. У відповідь дитина називає будь-яке

правило поведінки на дорозі (н-р: «Не можна переходити дорогу на червоне світло».) Жезл переходить до іншого. Не можна повторюватися. Можна називати дорожні знаки.

Вихователь: Молодці, ви чудово попрацювали, були активні, кмітливі та уважні, тому ви нагороджуєтеся медалями «Знавці «Абетки пішоходів» і на згадку отримуєте пам'ятки пішоходів.



Додаток В

РУХЛИВІ ІГРИ

Гра - атракціон «Слухай сигнал!»

Мета: удосконалити навички ходьби та бігу, виховувати увагу та швидку реакцію.

Хід гри

Діти шикуються в дві колони обличчям до вихователя. Вихователь показує картки з малюнками на тему: «Що спричиняє пожежу» (2 комплекти). Кладе у два кошики.

Вихователь:

Увага, увага, сигнал приймай -
Людей від пожежі ти визволяй.

Після цього сигналу перша дитина з кожної команди біжить, бере картку, каже, що спричинило пожежу, картку віддає вихователю і повертається назад.

Гру продовжують наступні учасники. Хто правильно і швидко упорається із завданням, той перемагає.

«Пожежники»

Завдання гри: Шиккування у колони, лазіння по парканчику, вміння виконувати рухи за сигналом вихователя. Виховання уваги, пам'яті, кмітливості, почуття колективізму.

Хід гри

Діти, розподілені на три групи, сидять на трьох лавах або стільчиках – «чергують» у пожежній частині. За сигналом «**Тривога!**» вони швидко встають і шикуються у три колони. Перші з колон беруть обруч (машину) і біжать одне за одним до місця пожежі. На слова вихователя «**Приїхали**» діти швидко зупиняються і перешиковуються з колон в одне півколо – стають перед місцем пожежі (парканчиком, до якого зверху прив'язані червоні стрічки і дзвіночки.

На слова «**Роботу починай**» діти «накачують» насосом воду.

На слова «**Сокирами рубай**» – імітують рубання.

На слова «**Гаси пожежу**» – повертають тулуб праворуч, ліворуч, відводячи відповідну руку в сторону.

На слова «**Вогонь все вище і вище**» – діти швидко перешиковуються у колони. Перші у колонах кладуть дошки на перші шаблони парканчика і за сигналом «**Лізь**» обережно проходять по дошці, лізуть по парканчику, дзвонять у дзвіночок, перелазять на другий бік і злазять з парканчика. Вихователь відзначає хто перший подзвонив. Потім іде друга трійка, за нею – третя і т.д.

Наприкінці вихователь відзначає колону дітей, які добре впорались з роботою (лазили і злазили з парканчика). Після цього всі шикуються у колони і спокійно повертаються у пожежну частину.

Правила гри

Рухи виконують всі разом за сигналом вихователя; злазити, не пропускаючи щаблин, до останньої, зістрибувати не можна.

Перед грою перевірити міцність щаблин парканчика. Дзвіночки прив'язувати до мотузки на одній висоті. Вихователь стоїть біля парканчика і в разі потреби допомагає дітям.

Вона називає ім'я того, хто перший подзвонив, якщо він правильно лазив по парканчику.

У грі можна давати дві вправи для тулуба, а потім вправу для випростування. Наприклад, на слова «*Будемо гасити вогонь угорі*» діти добре випрямляють тулуб, стають аж навшпиньки і підносять руки вгору.

«Сигнали світлофора»

Майданчик чи кімнату поділити на 3 частини: посередині – «проїжджа частина» (шириною 3-4 м). Діти діляться на 2 групи: «пішоходи» і «автомобілі».

Вихователь говорить:

Червоне світло загорілось –

Всі довкола зупинились.

Жовте йти не дозволяє –

Воно лиш попереджає.

На зелене світло – йди,

Не барися, переходь!



Під час читання тексту вихователь піднімає відповідний кружечок – «сигнал» світлофора, а діти виконують відповідні дії. Хто помиляється – виходить з гри. Виграє той, хто жодного разу не помилився.

Гра-конкурс «Дорога кожна секунда»

Ведучий: По вулицях міста одна за одною мчать червоні машини. Кілька секунд – і їх уже не видно, тільки чути в повітрі звуки сирени. Пожежа!

Щоб врятувати життя людей, треба поспішати. Ось чому водії пожежних машин докладають усіх зусиль, щоб швидше приїхати на місце пожежі.

Пропоную вам на деякий час побути водіями пожежних машин і позмагатися у швидкості – хто швидше дістанеться до «місця пожежі».

Хід гри

Два гравці сідають на стільці. На відстані 5-6 м від них стоять «пожежні» іграшкові машини зі шнурами. За сигналом вихователя гравці повинні

змотати шнури на палички (олівці) і швидко наблизити до себе «пожежну» машину. Виграє той, хто зробить це швидше.

«Пожежні на збори»

Для гри знадобиться стіл і різні предмети, в тому числі і «запозичені» з пожежної частини: шнур, протигаз, каска. За сигналом гравці біжать до столу, на якому розкладені предмети, вибирають один предмет, необхідний для роботи пожежного, і повертаються в команду. Перемагає та команда, яка швидше і, найголовніше, правильніше впорається із завданням.

Додаток Г**Бесіда: Безпека походів. Правила поведінки юних мандрівників**

Мета бесіди: ознайомлення дітей з основними правилами безпеки в пішохідних походах, запобігання виникненню небезпечних ситуацій при підготовці та проведенні походів.

Хід бесіди. Юні туристи повинні суворо дотримуватись правил техніки безпеки та безпеки життєдіяльності під час походу. При найменшій небезпеці і загрозі життю та здоров'ю учасникам походу подорож слід відмінити.

Важливе правило кожного походу – дотримання розпорядку дня, режиму харчування, особистої гігієни. До небезпечних подій можуть призвести також погане знання маршруту, темп руху, що не відповідає підготовленості туристів, низька дисципліна в групі, відсутність необхідного спорядження, невиконання правил купання, зустріч з дикими тваринами, отруєння недоброякісними продуктами або незнайомими дикими рослинами.

Для безпеки учасників походу категорично забороняється відлучатись без дозволу від групи, брати в рот чи їсти незнайомі ягоди, пити воду з будь-яких джерел. Перебуваючи на сонці, слід одягнути панаму. Під час пересування лісом категорично забороняється кидати на землю сірники. Це може спричинити виникнення пожежі.

Залишаючи місце привалу, обов'язково приберіть після себе сміття, засипте багаття землею. Залиште рогульки, паливо, яким можуть скористатися інші. Перебуваючи на екскурсії в музеї, культовій споруді чи на будь-якій виставці, слід поводити себе достойно: не шуміти, не вигукувати, слухати екскурсовода, не торкатися руками експонатів та не відриватися від групи. Не псувати витвори мистецтва та культури, бережно ставитись до духовної спадщини свого народу.

Законом для туристів є вітатися першими з місцевими жителями. Треба також знати, що у поході все спільне; семеро одного чекають; якщо взяв у товариша річ, поверни її у ті самі руки і цілою.